
Prilog II.

USPJEŠNOST EU-A U POSTIZANJU CILJEVA
ODRŽIVOG RAZVOJA

Uspješnost EU-a u postizanju ciljeva održivog razvoja

EU je jedno od najboljih mjesta na svijetu za život i države članice EU-a već su predvodnice u provedbi ciljeva održivog razvoja. Ipak, nijedna zemlja na svijetu nije još postigla sve dogovorene ciljeve i pomnija procjena uspješnosti EU-a u pogledu ciljeva održivog razvoja pokazuje da je i u EU-u potrebno nastaviti s ustrajnim radom u svim područjima.

Sedamnaest ciljeva održivog razvoja iz Programa UN-a za održivi razvoj do 2030. čvrsto je međusobno povezano i oblikovano tako da budu nedjeljivi te je stoga njihovo uključivanje u djelovanja svih dionika ključno za njihovo uspješno postizanje na terenu. Važno je stvoriti bolje sinergije i usklađenost među politikama te razviti poticajno regulatorno i financijsko okruženje i ponašanja za njihovu provedbu u praksi.

Stavljanje naše proizvodnje, distribucije i obrazaca potrošnje na put održivosti, rješavanje problema klimatskih promjena i jačanje našeg djelovanja za zaštitu oceana, ekosustava i bioraznolikosti mora biti prioritet jer se prirodni sustavi planeta koji podržavaju život na zemlji sve više iscrpljuju. Borba protiv siromaštva, socijalnog isključivanja nejednakosti i razlika između spolova mora se pojačati kako bi se jamčio prosperitet i dobrobit za sve, osigurala socijalna i politička stabilnost i nastavila potpora za europski projekt. Promicanje i njegovanje vladavine prava, demokracije i temeljnih prava kao i multilateralnost i trgovina temeljeni na čvrstim pravilima moraju se nastaviti.

U ovom dokumentu daje se uvid u uspješnost EU-a u postizanju ciljeva održivog razvoja. Za svaki od ciljeva naveden je prikaz postojećeg stanja u EU-u, kretanja razvoja i usporedba EU-a u globalnom kontekstu. Pruženi su pregled očekivanog napretka EU-a do 2030. i onoga što će potaknuti, a što može biti prepreka na

putu prema održivoj Europi. Održivi razvoj mora biti zajedničko nastojanje u koje moraju biti uključeni svi članovi društva. Imajući to na umu navedeno je i nekoliko primjera iz stvarnog života kako bi se pokazale dobre prakse različitih aktera na različitim razinama.

U usporedbi s ostatkom svijeta, sedam država članica EU-27 među deset je vodećih na svjetskoj ljestvici indeksa ciljeva održivog razvoja, a sve države članice EU-27 među vodećih su 50 od 156 ocijenjenih zemalja⁽¹⁾. U proteklih pet godina EU u cjelini ostvario je napredak u postizanju gotovo svih ciljeva održivog razvoja. Najveći je napredak postignut u pogledu cilja održivog razvoja br. 3 – Zdrav i dobar život za ljude svake dobi i cilja održivog razvoja br. 4 – Uključivo, pravedno i kvalitetno obrazovanje te mogućnost cjeloživotnog učenja za sve, koji su ujedno i među tri najbolje rangirana cilja održivog razvoja za države članice EU-27 na svjetskoj ljestvici. Države članice EU-27 u prosjeku imaju najbolje rezultate na svjetskoj ljestvici za cilj održivog razvoja br. 1 – Iskorijeniti svaki oblik siromaštva. U odnosu na cilj održivog razvoja br. 10, Smanjenje nejednakosti unutar svake države i među državama, u EU-u je došlo do otklona i znatne su razlike među državama članicama. Važno je napomenuti da postizanje napretka ne podrazumijeva nužno da je trenutni status relevantnog cilja zadovoljavajući za EU. Primjerice, znatan napredak postignut je u ostvarenju cilja održivog razvoja br. 12 – Ostvariti održivu potrošnju i proizvodnju, ali to je ujedno i cilj u kojem države članice EU-27 imaju drugi najniži prosječni rezultat i na kojem je još uvijek potrebno raditi. Države članice EU-27 u prosjeku bilježe najslabiji rezultat na svjetskoj ljestvici za cilj održivog razvoja br. 14 – Održiv razvoj uz očuvanje i održivo iskorištavanje oceana, mora i morskih resursa.

(1) Svjetska ljestvica iz ovog stavka temelji se na izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (*The 2018 SDG Index and Dashboards Report*) koje su izdali Mreža za rješenja za održivi razvoj i Zaklada Bertelsmann; a kretanja u EU-u temelje se na izvješću Eurostata iz 2018. „Održivi razvoj u Europskoj uniji – Izvješće o praćenju napretka u ostvarenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a”, izdanje 2018.”

Pregled napretka u ostvarenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a⁽²⁾

(2) Eurostat (2018.), „Održivi razvoj u Europskoj uniji – Izvješće o praćenju napretka u ostvarenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a”, izdanje 2018. (*Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*)

Iskorijeniti svaki oblik siromaštva

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Iako je EU uglavnom predvodnik u području zapošljavanja i socijalnih pitanja, i naše se društvo suočava s izazovima koje treba riješiti. Siromaštvo je prepreka ostvarivanju potencijala građana, njihovu aktivnom sudjelovanju u društvu i pravu pristupa kvalitetnim uslugama. Siromaštvo je višedimenzionalno: ono nije samo nedostatak odgovarajućeg prihoda, nego uključuje i druge aspekte kao što su materijalna oskudica, diskriminacija i nemogućnost sudjelovanja u donošenju odluka. Siromaštvo može biti dugotrajno i obuhvaćati više generacija. EU na razne načine rješava problem unutarnjeg i vanjskog siromaštva, od zakonodavnih intervencija, dodjele namjenskih sredstava, koordinacije politika do promicanja društveno odgovornog poslovanja / odgovornog poslovnog ponašanja i socijalnog dijaloga, poštujući pritom svoje nadležnosti i načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. U 2017. prvi se put od početka svjetske krize smanjio broj ljudi kojima prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost u odnosu na referentnu godinu 2008.: riziku od siromaštva ili socijalnoj isključenosti izloženo je 3,1 milijuna osoba manje nego 2008., što je 10,8 milijuna ljudi manje u odnosu na najvišu razinu iz 2012. Međutim, tek treba ostvariti cilj EU-a da do 2020. barem 20 milijuna ljudi izađe iz siromaštva ili socijalne isključenosti, u odnosu na 2008. Ugrožene skupine kao što su djeca, mladi, osobe s invaliditetom, osobe s niskom razinom obrazovanja, nezaposleni, osobe rođene izvan EU-a, osobe iz marginaliziranih zajednica i osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada ili rade na nesigurnim radnim mjestima, u većoj su opasnosti od siromaštva ili socijalne isključenosti. S druge strane, EU je svjetski predvodnik u iskorjenjivanju siromaštva zahvaljujući koherentnoj kombinaciji politika, uključujući razvojnu suradnju, razne instrumente trgovinske politike te europsku politiku susjedstva i politiku proširenja. U središtu Europskog konsenzusa o razvoju, okvira za razvojnu suradnju koju provode EU i države članice, nalaze se iskorjenjivanje siromaštva, borba protiv diskriminacije i nejednakosti te načelo da nitko ne bude zapostavljen. Smanjenje siromaštva u zemljama u razvoju podupire se sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini, jednostranim trgovinskim povlasticama te ažuriranom strategijom za pomoć trgovini iz 2017.

KLJUČNI TRENDOVI

- Prema najnovijim podacima, 112,9 milijuna ljudi ili 22,5 % stanovništva EU-a bilo je 2017. u **opasnosti od siromaštva ili socijalne isključenosti**, što znači da su se suočili barem s jednom od sljedećih situacija: s opasnošću od siromaštva, teškom materijalnom oskudicom ili vrlo niskim intenzitetom rada. Nastavlja se trend pada koji je počeo 2012. kad je broj ljudi u opasnosti od siromaštva ili socijalne isključenosti dosegao najvišu razinu od 123,8 milijuna. Žene u EU-u u većoj su opasnosti od siromaštva, prvenstveno zbog nejednakosti spolova na tržištu rada kojoj su izložene. Iako se smanjuje, stopa djece u opasnosti od siromaštva ili socijalne isključenosti (u dobi do 17 godina) i dalje je znatno iznad stope općeg stanovništva u većini država članica. U EU-u i dalje postoje velike razlike među državama članicama.
- Udio **ljudi izloženih opasnosti od dohodovnog siromaštva** povećavao se nekoliko godina nakon krize, ali se stabilizirao u razdoblju 2015.–2016. (oko 17,3 %) te smanjio u 2017. na 16,9 % stanovništva EU-a zahvaljujući gospodarskom oporavku i poboljšanju uvjeta na tržištu rada. Kad je riječ o siromaštvu radnika, 9,6 % zaposlenih bilo je 2017. pogođeno dohodovnim siromaštvom. Ta se stopa stabilizirala u posljednje četiri godine, iako je viša nego 2008. (8,6 %).
- Udio **ljudi koji su u teškoj materijalnoj oskudici** stalno se smanjuje od najviše razine od 9,9 % iz 2012. te je u 2017. bio 6,9 % stanovništva EU-a, što je ispod razine iz 2008. (8,5 %). To znači da svaka 14. osoba nema dovoljno sredstava, primjerice za plaćanje računa, održavanje prikladne topline doma ili odlazak na jednotjedni odmor.

- Osobe kojima prijeti siromaštvo uglavnom su izloženije **problemima sa stanovanjem**, kao što su prokišnjanje krova, vlažni zidovi ili nedostatak osnovnog sanitarnog čvora. Time je u 2017. bilo pogođeno 13,1 % stanovništva EU-a, ali taj se trend smanjuje.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da su sve države članice EU-a imale više od 95 od ukupno 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 1, pa je to cilj održivog razvoja s prosječno najvećim brojem bodova u državama članicama EU-a.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Iako će i dalje biti neriješeni brojni izazovi, očekuje se da će EU do 2030. ostvariti znatan napredak u iskorjenjivanju siromaštva i socijalne isključenosti. Rast zaposlenosti igrat će u tome važnu ulogu, ali neće biti dovoljan da svi ljudi izađu iz siromaštva. Univerzalni pristup odgovarajućoj socijalnoj zaštiti, kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi, obrazovanju, stanovanju i socijalnim uslugama trebat će prilagoditi budućim demografskim promjenama, novim tehnologijama, novim oblicima rada, migracijama i klimatskim promjenama. Očekuje se da će širok raspon dionika ostvarivati stalan napredak na svim razinama, uključujući lokalnu, nacionalnu i europsku. U okviru vanjske politike EU-a i dalje će se podupirati iskorjenjivanje siromaštva u trećim zemljama.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Odgovori politike povezani sa zapošljavanjem i socijalnom skrbi (posebno sustavi socijalne zaštite i socijalne uključenosti, politike tržišta rada, ravnopravnost spolova, stupanj obrazovanja, razine vještina, cjeloživotno učenje te zdravstvena zaštita i dugotrajna skrb), jednak pristup novim tehnologijama, socijalne inovacije, održivo financiranje, multilateralnost, otvorena i pravedna trgovina, društvena uključenost i participativna politika, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, oporezivanje.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Nejednakost mogućnosti, starenje društva, mijenjanje sastava kućanstva (npr. kućanstva s jednom odraslom osobom), klimatske promjene, represija zbog politika i pokreta za ravnopravnost spolova, geopolitička nestabilnost i sigurnosne prijetnje, globalni povratak gospodarskom protekcijonizmu, segmentacija tržišta rada i nesigurnost radnih mjesta, digitalni jaz.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Na razini EU-a

Europski stup socijalnih prava **glavni je orijentacijski okvir za borbu protiv siromaštva na razini EU-a**. Većina od njegovih 20 načela izravno se odnosi na ciljeve održivog razvoja povezane sa siromaštvom, kao što su smanjenje siromaštva u svim njegovim dimenzijama, provedba nacionalnih sustava zaštite te stvaranje čvrstih okvira politike kojima se podupiru ulaganja u iskorjenjivanje siromaštva. S pomoću pregleda socijalnih pokazatelja prate se uspješnost i kretanja u državama članicama u području zapošljavanja i socijalnih pitanja, uključujući opasnost od siromaštva ili socijalne isključenosti.

Na razini država članica

Portugal je poduzeo nekoliko mjera za jačanje socijalne zaštite i borbe protiv siromaštva, socijalne isključenosti i nejednakosti. Takozvanim „Paketom o prihodima” prihodi kućanstava podupiru se prilagođavanjem iznosa mirovina, ponovnim uvođenjem referentne vrijednosti prihoda u okviru socijalne solidarnosti i ljestvice ekvivalentnosti minimalnog dohotka te povećanjem niže razine dječjeg i obiteljskog doplatka. Prilagođen je indeks socijalne potpore, što je referentna vrijednost mjera socijalne zaštite, te je proširen opseg programa minimalnog dohotka.

Na regionalnoj/ lokalnoj razini

Da smanji siromaštvo, njemački je grad München od 2015. do 2018. uz potporu Europskog socijalnog fonda proveo nekoliko inicijativa za potporu nezaposlenima pri integraciji na lokalno tržište rada. Inicijative su uključivale projekt „Work & Act” za pomoć nezaposlenima da se vrate na posao; projekt „Power-M” na pomoć ženama da se vrate na posao nakon porodičnog dopusta; projekt „Guide” za pomoć poduzetnicama te projekte „FIBA” i „MigraNet” za uključivanje migranata na tržište rada.

Na razini poduzeća

Naturgy, španjolsko poduzeće za plin i električnu energiju, osmislilo je plan za energetska osjetljivost kojim se jamči zaštita ugroženih kupaca. Socijalni učinak tog plana trebala bi ostvariti nova privatna poduzeća koja bi bila katalizator u borbi protiv siromaštva i podrška društvenim akterima koji se bore protiv socijalne isključenosti.

Na razini civilnog društva

U okviru Europske mreže za minimalni dohodak podiže se svijest o potrebi pružanja odgovarajućih naknada za minimalni dohodak, čime se osigurava dostojanstvo u svim fazama života te djelotvoran pristup robi i uslugama kojima se takav život omogućuje. Mreža okuplja razne organizacije, stručnjake, akademsku zajednicu i ostale subjekte uključene u borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Iskorijeniti glad, ostvariti sigurnu opskrbu hranom i bolju kvalitetu prehrane te poticati održivu poljoprivredu

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Prioritet je osigurati sigurnu i zdravu prehranu u EU-u te uspostaviti produktivne i održive poljoprivredne sustave, ribarstvo i akvakulturu. EU svojim politikama pomaže poljoprivrednicima i ribarima da zadovolje potražnju za hranom i građanima pruže stabilnu, održivo proizvedenu, sigurnu i kvalitetnu hranu po pristupačnim cijenama. Održiva poljoprivreda usmjerena na prehranu te ribarstvo i akvakultura odsad će biti ključni za sigurnu opskrbu potrošača sigurnom i zdravom hranom, osobito kao odgovor na izazov klimatskih promjena i rasta stanovništva. U tom kontekstu EU svojim izvozom najviše pridonosi svjetskoj opskrbi hranom. Iako se proizvodnja hrane u Europi u ovom desetljeću i dalje povećava, mada sporije nego prije, uvode se mjere za povećanje ekološke i klimatske učinkovitosti poljoprivrede, ribarstva i akvakulture kako bi se osigurala njezina dugoročna održivost, a uzima se u obzir i utjecaj na treće zemlje. Za razliku od drugih područja svijeta koja su suočena s glađu, glavni problem EU-a povezan s prehranom jest prekomjerna tjelesna težina i pretilost te manjak mikronutrijenata. Dvije trećine siromašnog stanovništva u svijetu živi u ruralnim područjima i ovisi o poljoprivredi. Sigurnost opskrbe hranom i prehrane u središtu su razvojne suradnje EU-a, a EU u svojim trgovinskim odnosima te politikama susjedstva i proširenja također posvećuje posebnu pozornost sigurnosti opskrbe hranom, održivoj poljoprivredi i ribarstvu. EU je najveći svjetski donator humanitarne pomoći u hrani za žrtve prehrambene krize te u velikoj mjeri ulaže u zemlje izložene riziku od gladi.

KLJUČNI TRENDOWI

- **Pretilost** je veliki zdravstveni problem EU-a: u 2014. pretilo je bilo 15,9 % odraslog stanovništva. Pretilost u Europi znatno više pogađa osobe s nižom razinom obrazovanja i starije osobe. Problem je još veći kada se pretilost zbroji s prepretilosti jer je tada pogođeno nešto više od 50 % ukupnog odraslog stanovništva EU-a, a očekuje se da će se stanje sljedećih godina pogoršati.
- U **europskom poljoprivrednom sektoru** potrebno je ostvariti **gospodarsku održivost** kako bi se osigurala njegova dugoročna održivost. Poljoprivredni faktorski prihod po godišnjoj jedinici rada, pokazatelj produktivnosti rada, bilježi lagan uzlazni trend u EU-u i trenutačno iznosi 21,6 %, što je iznad razine iz 2010. Međutim, među državama članicama postoje velike razlike.
- Udio **ekološke poljoprivrede** u ukupnoj poljoprivrednoj površini gotovo se udvostručio od 2005. do 2017., s 3,6 % na 7,0 %. Točnije, ukupna površina zemljišta na kojem se provodi ekološki uzgoj u EU-28 (tj. potpuno prenamijenjeno zemljište i zemljište u prenamjeni) iznosila je u 2016. gotovo 12 milijuna hektara. Vrijednost **ekološkog maloprodajnog tržišta** u EU-u iznosila je 2016. 30,7 milijardi EUR, a od 2015. do 2016. zabilježen je porast maloprodaje od 12 %.
- Na temelju nekoliko pokazatelja kojima se mjere **negativni učinci poljoprivrede na okoliš** vidljiva su određena pozitivna kretanja, ali i zabrinjavajući razvoj događaja tijekom proteklih godina, uključujući povećanje uporabe pesticida u nekim dijelovima Europe i još visoku potrošnju antimikrobnih sredstava (70 % antimikrobnih sredstava u EU-u upotrebljava se za životinje koje služe za proizvodnju hrane), a nije ostvaren ni velik napredak u borbi protiv općeg smanjenja bioraznolikosti.
- **Emisije stakleničkih plinova iz poljoprivrede** od 2010. polako rastu, ali su i dalje znatno ispod razine iz 1990. Taj se rast može pripisati rastu produktivnosti i proizvodnje u poljoprivrednom sektoru.

- Smanjuje se količina zemljišta u EU-u s opasnošću od teške **erozije tla**, djelomično zbog obveznih mjera višestruke sukladnosti u okviru zajedničke poljoprivredne politike EU-a. Udio neumjetnog erozivnog područja s opasnošću teške erozije tla zbog vode smanjio se u razdoblju od 2000. do 2012. sa 6,0 % na 5,2 %.
- U razdoblju od 2014. do 2016. stalno se popravljala učinkovitost **sektora akvakulture u EU-u**. Sektor akvakulture EU-a stavio je 2016. na tržište 1,4 milijuna tona plodova mora vrijednih gotovo 5 milijardi EUR; riječ je o godišnjem povećanju količine od 2,2 %, a vrijednosti od 3,1 %. u razdoblju od 2014. do 2016. Sve je primjetniji i prijelaz s konvencionalne na ekološku akvakulturu.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 14 država članica EU-a imalo više od 70 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 2. Trinaest država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Očekuje se da će i ubuduće EU neprestano raditi na iskorjenjivanju gladi i promicanju održivih praksi. Na temelju prognoza za poljoprivredu EU-a za 2030. ne očekuju se znatni nedostaci u sigurnosti opskrbe hranom EU-a ne bude li većih poremećaja na tržištu. Politikama u području sigurnosti hrane osigurava se visoka razina sigurnosti hrane te zdravlja životinja i bilja u EU-u te djelotvorno unutarnje tržište. Budući da će nesigurnosti uvijek biti prisutne, pratit će se odabrani rizici. Postizanje tog cilja održivog razvoja uvelike će ovisiti o sve boljem upoznavanju industrije, nevladinih organizacija, tijela vlasti i građana sa socijalnim, komercijalnim i pojedinačnim čimbenicima nezdrave prehrane i njihovim posljedicama na zdravlje ljudi i javni proračun. Stoga trenutačni napori uloženi u preoblikovanje sastava hrane mogu imati važnu ulogu u rješavanju problema prekomjerne tjelesne težine i pretilosti te njihovih ekonomskih posljedica. To će ovisiti i o obrazovanju građana o tome kako se koristiti novim tehnologijama ili suočavati s novim izazovima. Snažna društvena uključenost na svim razinama (udruge, vlade, privatni sektor, znanstvenici i zdravstveni stručnjaci) bit će ključna za poboljšanje utjecaja prehrambenih sustava na okoliš i zdravlje, utvrđivanje najboljih praksi, učinkovitu uporabu prehrambenih resursa, smanjenje rasipanja hrane itd. Ulaganjem u održiviju poljoprivredu poboljšat će se i sigurnost opskrbe hranom, nužna za suočavanje s izazovima kao što su globalni rast stanovništva ili klimatske promjene. Za dobrobit ljudi i kvalitetu života poželjni su integrirana zaštita bilja ili hrana optimalnih prehrambenih vrijednosti.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, promjena ponašanja, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, održivi sustavi prehrane, nove tehnologije, umjetna inteligencija, istraživanja i inovacije, usredotočenost na otporna društva, obrazovanje, javna i privatna ulaganja, otvorena i poštena trgovina.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Siromaštvo, društvena i zdravstvena nejednakost, starenje stanovništva, geopolitička nestabilnost, klimatske promjene i gubitak biološke raznolikosti, nekontrolirane bolesti životinja, nametnici bilja i zagađivači.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

U okviru partnerstva EU-a i Afrike u području sigurnosti opskrbe hranom i prehrane te održive poljoprivrede, osnovanog u travnju 2016., potiče se suradnja u istraživanjima i inovacijama u održivim sustavima intenzifikacije, poljoprivrede i prehrane za tržišta i trgovinu u području prehrane i poljoprivrede.

Cilj je modernizirane i pojednostavnjene zajedničke poljoprivredne politike maksimalno povećati doprinos provedbi ciljeva održivog razvoja. U prijedlozima Komisije za sljedeći višegodišnji proračun za razdoblje 2021.–2027. izričito se navodi cilj daljnjeg poboljšanja održivog razvoja poljoprivrede, hrane i ruralnih područja.

Program za raznolikost kultiviranog bilja nacionalni je program osmišljen kao prilagodljiv alat za inteligentno i održivo očuvanje i iskorištavanje biljnog bogatstva Švedske. Sjeme i druge starije sorte prikupljaju se u cijeloj Švedskoj i čuvaju u Nordijskoj genskoj banci te se na tržište ponovno uvodi staro kultivirano bilje.

Programom ruralnog razvoja za kopneni dio Portugala za razdoblje 2014.–2020. potiču se ulaganja u poljoprivredu kako bi se povećali kapaciteti za stvaranje dodane vrijednosti, povećala produktivnost, potaknulo učinkovitije korištenje resursima te poduprlo produktivno i društveno tkivo ruralnih područja.

Grupo Cooperativo Cajamar u Španjolskoj dio je projekta TomGEM, u okviru kojeg se razvijaju nove strategije održavanja visokih prinosa u proizvodnji voća i povrća u uvjetima visoke temperature. Cilj je projekta izraditi fenotip različitih genetskih resursa kako bi se identificirali kultivari/genotipovi sa stabilnim prinosom i otkrili geni koji kontroliraju poticanje cvatnje, plodnost peluda i zametanje ploda.

„Baltic Friendly Agriculture” niz je radionica u organizaciji Zaklade WWF-a Poljska pod pokroviteljstvom Poljoprivrednog savjetodavnog centra u Brwinówu, u okviru kojih poljoprivrednici uče kako na poljoprivrednim gospodarstvima smanjiti gubitke dušičnih i fosfornih spojeva koji pridonose onečišćenju vode.

Osigurati zdrav život i promicati dobrobit za sve bez obzira na dobnu skupinu

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Zdravlje je osnovna ljudska potreba, a EU je ostvario znatan napredak u rješavanju zdravstvenih nejednakosti i njihovih okolišnih i društvenih odrednica. Dobro zdravlje utječe na kvalitetu života, dobrobit i aktivno sudjelovanje u društvu, a doprinosi i oblikovanju održivog europskog gospodarstva. Univerzalno zdravstveno osiguranje istaknuto je kao cilj u **Povelji EU-a o temeljnim pravima** i jedno je od prava priznatih Europskim stupom socijalnih prava, što ga čini važnim ciljem politike EU-a i država članica. Dostupnost i pristupačnost zdravstvene zaštite, uz učinkovitost i proračunsku održivost, i dalje su glavni ciljevi politike reformi zdravstvenog sustava o kojima se raspravljalo u kontekstu EU-a. Unatoč tome, na zdravlje i dalje negativno utječu duhan i pretjerana konzumacija alkohola, prekomjerna tjelesna težina, nedostatak tjelesne aktivnosti, problemi s mentalnim zdravljem, poput depresije i samoubojstva, te zarazne bolesti, što zajedno s demografskim i društvenim promjenama dodatno opterećuje sustave zdravstvene zaštite u EU-u. EU podupire države članice, primjerice borbom protiv čimbenika rizika od nezaraznih bolesti, razmjenom najboljih praksi, osiguravanjem pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi i jačanjem kapaciteta za sprečavanje i upravljanje globalnim prijetnjama zdravlju (npr. antimikrobna otpornost) te ulaganjem u istraživanje i inovacije. Na međunarodnom planu u okviru razvojne pomoći EU-a promiče se univerzalni pristup kvalitetnim zdravstvenim uslugama. U skladu s Europskim konsenzusom o razvoju, EU pomaže u jačanju svih područja zdravstvenih sustava i napretka u postizanju univerzalnog zdravstvenog osiguranja.

KLJUČNI TRENDVI

- **Europljani žive dulje nego ikad** i predviđa se da će se taj trend nastaviti. Očekivani životni vijek u EU-u 2016. iznosio je 81 godinu, što je 3,3 godine više nego 2002.
- Nezdrave životne navike mogu utjecati na zdravlje ljudi, javni proračun i produktivnost. Broj pušača među stanovništvom u dobi od 15 ili više godina smanjio se u 2017. na 26 %. Međutim, u 2014. više je od polovine odraslog stanovništva u EU-u imalo prekomjernu tjelesnu težinu.
- **Potrebe za zdravstvenom skrbi** u 2017. **nije moglo zadovoljiti** 1,6 % ljudi u EU-u, a u 2011. bilo ih je 3,4 %. Troškovi i duge liste čekanja glavni su razlozi neispunjenja potreba za zdravstvenom skrbi.
- Broj smrtnih slučajeva uzrokovanih **nezaraznim bolestima** prije 65. godine postojano se smanjivao od 2002. do 2015. Međutim, na liječenje nezaraznih bolesti troši se i do 80 % sredstava zdravstvene zaštite. Unatoč tome, samo se oko 3 % proračuna za zdravstvo troši na prevenciju. Smrtnost u EU-u uzrokovana **HIV-om, tuberkulozom i hepatitisom** od 2002. do 2015. postupno se smanjivala. Procjenjuje se da je **antimikrobna otpornost** godišnje odgovorna za oko 33 000 smrtnih slučajeva u EU-u, što je 1,5 milijardi EUR u troškovima zdravstvene zaštite i gubitku produktivnosti.
- Izloženost **onečišćenju zraka** sitnim česticama u urbanim područjima smanjila se u EU-u za gotovo 20 % u razdoblju od 2010. do 2015. Međutim, onečišćenje zraka i dalje je vodeći okolišni uzrok prerane smrti. Više od 400 000 ljudi godišnje umire u EU-u zbog loše kvalitete zraka, a milijuni njih boluju od respiratornih i kardiovaskularnih bolesti izazvanih onečišćenjem zraka.
- **Sigurnost** na cesti u EU-u posljednjih se desetljeća znatno poboljšala. EU je postao najsigurnija regija na svijetu sa 49 smrtnih slučajeva u prometnim nesrećama, na milijun stanovnika. U razdoblju od 2001. do 2010. broj smrtnih slučajeva na cestama u EU-u smanjio se za 43 %, a u razdoblju od 2010. do 2017. za još 20 %.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 18 država članica EU-a imalo više od 90 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 3. Jedanaest država članica EU-a nalazi se među prvih 20 u svijetu. Sveukupno gledajući rezultate država članica EU-a, taj je cilj održivog razvoja među prva tri.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Kako bi se osigurao opstanak univerzalnog zdravstvenog osiguranja u EU-u, zdravstveni će sustavi morati biti otporni na buduće promjene, dostupni i učinkoviti. Bit će potrebno prijeći na model kojim se stavlja veći naglasak na sprečavanje bolesti i promicanje zdravlja, koji je više personaliziran i koji koristi digitalne tehnologije, kao i na jačanje primarne zaštite i razvoj integrirane skrbi usmjerene na pacijenta. Morat će se poraditi i na smanjenju ponude i potražnje nezakonitih droga. EU ostaje predan borbi protiv nezaraznih i zaraznih bolesti i antimikrobne otpornosti. Trenutačno se promiče šira primjena potvrđenih najboljih praksi. EU će od 2020. do 2030. nastojati ostvariti novi privremeni cilj smanjenja smrtnih slučajeva na cestama za 50 % te prepoloviti broj teških ozljeda u istom razdoblju.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, promjena ponašanja, zdravija radna snaga i stanovništvo, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, prevencija i promicanje zdravlja, istraživanje i inovacije, nove tehnologije, digitalna transformacija zdravstva i zdravstvene zaštite, usredotočenost na otporna društva, obrazovanje, javna i privatna ulaganja, otvorena i poštena trgovina.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Siromaštvo, društvena i zdravstvena nejednakost, biološke prijetnje, klimatske promjene i ekološki rizici, fiskalna održivost pod utjecajem starenja stanovništva i inflacija troškova povezana s novim tehnologijama i socioekonomskim rizicima, starenje stanovništva, nezdrave navike, geopolitička nestabilnost i prijetnje zdravlju.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

EU je pridonio programu univerzalnog zdravstvenog partnerstva koji provodi sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom radi jačanja zdravstvenih sustava u više od 35 partnerskih zemalja i zajedno s UN-om potiče lakši pristup i veću potražnju za planiranjem obitelji, smanjenje štetnih tradicionalnih praksi i rodno uvjetovanog nasilja.

Kad je riječ o antimikrobnoj otpornosti, EU je donio ambiciozan **Akcijski plan „Jedno zdravlje”**, plan očuvanja mogućnosti učinkovitog liječenja infekcija u ljudi i životinja. On pruža smjernice o razboritoj uporabi antimikrobnih sredstava u području zdravlja ljudi, potiče istraživanja o novim antimikrobnim sredstvima, cjepivima i dijagnostici te dodatno potiče inovacije, daje informacije o politikama i pravnim mjerama utemeljenima na znanosti te rješava problem praznina u znanju. Kad je riječ o prevenciji, provode se potvrđene najbolje prakse u širem opsegu, u bliskoj suradnji s državama članicama EU-a.

U sektoru javnog zdravstva u Slovačkoj uspostavljena je mreža općih i specijaliziranih zdravstvenih savjetodavnih centara koji pružaju savjete na temelju razmatranja glavnih čimbenika rizika (poput pušenja, prehrane, tjelesne aktivnosti ili stresa). Služe i podizanju svijesti i povećanju odaziva pacijenata na zdravstvene i preventivne preglede.

U 2011. međuopćinsko udruženje za očuvanje prirode u Luksemburgu pokrenulo je projekt „Uživajmo u prirodi – jedimo regionalnu, organsku hranu proizvedenu primjenom pravednih praksi”. Ciljevi su ovog projekta promicanje održive hrane u školskim kantinama u 33 općine sudionice i osiguravanje gospodarskih prilika za poljoprivrednike u toj regiji koji se posebno zalažu za zaštitu okoliša. Osim kriterija kojima se osigurava opća zaštita okoliša i dobrobit životinja, poljoprivrednici koji se žele pridružiti projektu moraju iskoristiti 5 % svojih poljoprivrednih zemljišta za zaštitu biološke raznolikosti. Osoblju školskih kantina dostupni su posebni tečajevi osposobljavanja: „Upoznajmo proizvođače”, zdrava hrana, sezonski jelovnici, utjecaj hrane na klimu i zemlje u razvoju.

Na razini poduzeća

Zaklada Billa i Melinde Gates, CureVac GmbH sa sjedištem Njemačkoj, osvojila je prvu motivacijsku nagradu EU-a za napredak u razvoju nove tehnologije s pomoću koje cjepiva ostaju stabilna na bilo kojoj temperaturi okoline.

Na razini civilnog društva

U okviru nacionalnog zdravstvenog programa u Poljskoj nevladine organizacije razvile su alate za pregled kojim se prepoznaju poremećaji raspoloženja, materijale za pomoć u vezi s mentalnim problemima, radijske programe, publikacije i poučne filmove, otvorile su internetski forum i provele informativne kampanje.

Osigurati uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Obrazovanje, strukovno osposobljavanje i cjeloživotno učenje imaju središnju ulogu u izgradnji održive, otporne, konkurentne i jedinstvene Europe budućnosti jer omogućuju ljudima da ostvare svoj puni potencijal. Obrazovanje i osposobljavanje ključni su aspekti ljudskog razvoja i ključni pokretači rasta, zapošljavanja i socijalne kohezije u svim životnim stadijima. Razina obrazovanja mladih u Europi stalno se poboljšava. EU je na dobrom putu da postigne ciljeve strategije „Europa 2020.” u odnosu na rano napuštanje školovanja i stjecanje tercijarnog obrazovanja. Raste stopa sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i skrbi, no i dalje je nužan napredak u području ispodprosječnih rezultata u matematici, znanosti i čitanju, digitalnim vještinama i sudjelovanju odraslih u obrazovanju. Mladi ljudi s invaliditetom ili migrantskog podrijetla imaju znatno niži stupanj obrazovanja. Osobe koje rano napuste obrazovanje i niskoobrazovane mlade osobe nailaze na posebno velike probleme na tržištu rada. S međunarodne strane mnoge partnerske zemlje EU-a imaju koristi od bilateralnih programa potpore kojima se doprinosi jačanju njihovih obrazovnih sustava, pri čemu je naglasak na poboljšanju pristupa kvalitetnom osnovnom obrazovanju u zemljama s niskim prihodima te nestabilnim zemljama i zemljama pogođenima sukobom, posebno za djevojčice i marginalizirane skupine.

KLJUČNI TREND OVI

- Udio **osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje** od 2002. neprestano se smanjuje. Pad sa 17 % u 2002. na 10,6 % u 2017. pokazuje jasan napredak prema ostvarenju glavnog cilja strategije „Europa 2020.” od 10 %.
- **Glavni cilj strategije „Europa 2020.”** od 40 % za stjecanje tercijarnog obrazovanja osoba u dobi od 30 do 34 godine gotovo je postignut (39,9 % u 2017.).
- **Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju** od 2003. stabilno raste. Cilj EU-a da 95 % djece u dobi od 4 godine do dobi za obvezno obrazovanje bude obuhvaćeno predškolskim obrazovanjem postignut je u 2016. iako su i dalje prisutne razlike među državama.
- EU je postavio i cilj smanjenja **udjela 15-godišnjaka koji postižu niske rezultate u čitanju, matematici i znanosti** na manje od 15 % do 2020. U državama članicama EU-a veoma se razlikuju udjeli učenika s lošim rezultatima u svim trima područjima. EU u cjelini zaostaje u svim trima područjima te je prema najnovijim dostupnim podacima za 2015. nazadovao u odnosu na rezultate za 2012. (znanost: 20,6 %, + 4,0 postotna boda; čitanje: 19,7 %, +1,9 postotnih bodova; matematika: 22,2 %, + 0,1 postotni bod).
- Među stanovnicima EU-a u dobi od 16-64 godine 57 % je 2017. imalo najmanje **osnovne digitalne vještine**.
- **Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno diplomirale** povećala se sa 76,9 % u 2015. na 80,2 % u 2017., što je blizu cilja EU-a od 82 %.
- Postotak **mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju** i dalje pada te je 2017. bio na 10,9 % - najviši udio od 13,2 % zabilježen je 2012.
- **Udio odraslih osoba u obrazovanju** (u dobi od 25 do 64 godine) bio je 10,9 % u 2017., što je znatno ispod cilja od najmanje 15 %.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 16 država članica EU-a imalo više od 90 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 4. Sedam država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu. Gledajući prosjek rezultata država članica EU-a, taj je cilj održivog razvoja među prva tri.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Očekuje se da će se stupanj obrazovanja mladih nastaviti povećavati zbog strukturnih promjena na tržištima rada, demografskih promjena i reformi politika. Do 2030. Europski prostor obrazovanja bit će čvrsto utemeljen i očekuje se da neće biti ograničenja ni prepreka za uključivu obrazovnu mobilnosti i akademsku suradnju. Sve bi mlade osobe trebale imati pristup boljem obrazovanju i osposobljavanju, neovisno o svojem socioekonomskom položaju, što bi dovelo do brojnijih i boljih vještina. Očekuje se da se uključivim obrazovanjem i cjeloživotnim učenjem još više smanji broj osoba koje rano napuštaju školovanje i poveća broj učenika na svim razinama. Očekuje se i da promjene na tržištima rada potaknu veće sudjelovanje odraslih osoba u obrazovanju i osposobljavanju. Osobe će moći dobiti potvrdu za vještine koje su razvile izvan okvira formalnog obrazovanja i osposobljavanja. Svako obrazovanje i osposobljavanje uključivat će jaču dimenziju učenja kroz rad i bolju suradnju s poduzećima i civilnim društvom. I dalje će biti nužno bolje uključivanje obrazovanja o održivom razvoju u nastavne programe na svim razinama obrazovanja.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, promjena ponašanja, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, istraživanja i inovacije, digitalne tehnologije i internetske platforme, umjetna inteligencija, promjene na tržištu rada i u potražnji za vještinama, usredotočenost na održiva i otporna društva.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Nejednakost mogućnosti, siromaštvo, niska javna i privatna ulaganja, neusklađenost vještina, sve veće praznine u znanju.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Provedbom prvog načela Europskog stupa socijalnih prava Komisija koordinira novi program vještina za Europu i surađuje s državama članicama u uspostavi Europskog prostora obrazovanja do 2025. Cilj je poboljšati uključive sustave obrazovanja i osposobljavanja koji se temelje na cjeloživotnom učenju i inovacijama. Mjere predstavljene 2018. za ostvarenje Europskog prostora obrazovanja do 2025. odnose se na automatsko uzajamno priznavanje diploma i razdoblja studiranja u inozemstvu, ključne kompetencije, digitalne vještine, zajedničke vrijednosti i uključivo obrazovanje, visokokvalitetno predškolsko obrazovanje i skrb te bolje učenje i poučavanje jezika.

Slovenija je 2016. pružila nastavnicima i mentorima priliku za povećanje znanja, vještina i kompetencija kroz rotaciju radnih mjesta i tako pokrenula program poboljšanja kvalitete nastave i doživljaja učenika. Program traje do 2022. i financira se sredstvima u iznosu od 1,65 milijuna EUR, od čega je 1,32 milijuna EUR iz Europskog socijalnog fonda.

Inicijativa iz talijanske regije Veneta, koja se financira iz Europskog socijalnog fonda, omogućuje da se odraslima bez višeg sekundarnog obrazovanja, uključujući one s nižim strukovnim kvalifikacijama koje više nisu relevantne za tržište rada, priznaju bodovi za prethodno radno iskustvo ili osposobljavanje te da se te osobe pošalju na personalizirano osposobljavanje.

U Francuskoj je 2018. potpisan trojni sporazum kojim se u regiji Nouvelle-Aquitaine za mlade osobe i odrasle s invaliditetom otvorio uključivi odjel za učenje. Desetak naučnika s invaliditetom bit će osposobljeno u sektoru elektronike, elektrotehnike i elektrike. Polovina skupine bit će smještena u objektima elektroenergetskog poduzeća Enedis, a ostali u prilagođenim poduzećima.

ToekomstATELIERdelAvenir („TADA”) ugroženim adolescentima iz siromašnih četvrti u Bruxellesu u Belgiji pruža dodatno, dobrovoljno socijalno orijentirano obrazovanje. Nastoji osnažiti mlade sudionike i spriječiti gubitak motivacije i popratne negativne posljedice (kao što su umor od učenja, prijevremeno napuštanje školovanja, delinkvencija, nezaposlenost, ekstremna radikalizacija) i poboljšati integraciju i socijalnu koheziju.

Postići rodnu ravnopravnost i poboljšati položaj svih žena i djevojaka

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

EU je među svjetskim predvodnicima u području rodne ravnopravnosti te je tijekom posljednjih desetljeća u tom području ostvario napredak. Napredak je posljedica zakonodavstva o jednakom postupanju, rodno osviještene politike i posebnih mjera za unapređenje prava žena i rodnu ravnopravnost. Iako je na tržištu rada EU-a više žena i one stječu bolje obrazovanje i osposobljavanje, žene su i dalje prekomjerno zastupljene u slabije plaćenim sektorima i nedovoljno zastupljene na položajima na kojima se odlučuje. Zbog rodno uvjetovane razlike u dohotku i razvoju karijere žene često imaju i manja mirovinska prava. Još postoji potreba za poboljšanjem, a i zamah je još snažan. Posebno istraživanje Eurobarometra iz 2017. pokazalo je da su građani EU-a općenito za rodnu ravnopravnost: 84 % Europljana smatra da je rodna ravnopravnost važna za njih osobno (uključujući 80 % muškaraca). Na međunarodnoj razini rodnu perspektivu EU uključuje putem svoje vanjske politike, od trgovinskih instrumenata do Europskog konsenzusa o razvoju te EU-ove politike susjedstva i proširenja.

KLJUČNI TRENDOWI

- U **Indeksu rodne ravnopravnosti** Europskog instituta za rodnu jednakost (2017.) ističe se da je u proteklom desetljeću zabilježen spor no općenito pozitivan razvoj prema rodnoj ravnopravnosti. Najveći napredak postignut je u području moći (npr. u odlučivanju u privatnom i javnom sektoru), a rodna neravnopravnost povećala se u području vremena (npr. kućanski poslovi, slobodno vrijeme, neplaćena skrb). Države članice znatno se razlikuju po uspješnosti. Većina država članica poboljšala je ukupni rezultat u odnosu na 2005. Nekoliko država članica u ukupnom je rezultatu zabilježilo stagnaciju ili čak neznatno pogoršanje.
- **Razlika u stopi zaposlenosti** muškaraca i žena na razini EU-a bila je 2017. ispod 12 postotnih bodova, što je znatno niže nego 2008. kada je dosegla 15,1 postotni bod. To poboljšanje uglavnom je posljedica povećanja stope zaposlenosti žena. Nedostatak dostupnih, pristupačnih i kvalitetnih usluga organizirane skrbi, posebno za malu djecu, jedna je od glavnih prepreka sudjelovanju žena na tržištu rada. U EU-u je 2016. samo 32,9 % djece u dobi do tri godine bilo zbrinuto u okviru organiziranih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ali i to je porast u odnosu na 28 % u 2008.
- **Rodno uvjetovana razlika u plaći** blago se smanjila u posljednjih nekoliko godina. Bruto satnica žena 2016. bila je u prosjeku 16,2 % niža od bruto satnice muškaraca; nakon umirovljenja ta razlika eskponencijalno raste pa je **rodno uvjetovana razlika u mirovinama** 36,6 %.
- Kad je riječ o **rodnoj ravnopravnosti u politici** u EU-u, udio zastupnica u nacionalnim parlamentima povećao se s 20,9 % u 2004. na 29,7 % u 2018.
- U 2017. žene su činile četvrtinu **članova upravnih odbora najvećih poduzeća uvrštenih na burzu**. Od 2003. do 2017. godišnje povećanje bilo je gotovo stabilno: ukupno 16,8 postotnih bodova.
- **Nejednakost u raspodjeli vremena** koje žene i muškarci u EU-u troše **na skrb, rad u kućanstvu i društvene aktivnosti** veća je nego prije 10 godina. To smanjenje jednakosti zabilježeno je u 12 država članica, a u osam su zabilježena poboljšanja.
- Svaka treća žena u Europi doživjela je **fizičko i/ili seksualno nasilje** nakon svoje petnaeste godine.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 11 država članica EU-a imalo više od 80 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 5. Jedanaest država članica EU-a nalazi se među prvih 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Stalni napredak u području rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i djevojčica zahtijeva predanost, veća financijska sredstva i trajne napore aktera na svim razinama, od pojedinačnih kućanstava do institucija EU-a. Iako su regulatorni poticaji važni za ubrzanje tog napretka, rodna ravnopravnost uvelike ovisi o kulturnim i etičkim vrijednostima te o društvenim promjenama. Do 2030. mogli bismo očekivati daljnji napredak EU-a u ekonomskom osnaživanju žena, rodnoj ravnoteži u donošenju odluka i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. Ostvarenje i opseg tog napretka ovisi o razvoju kulturnog i političkog konteksta, kao i o budućim regulatornim mjerama.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, promjene društvenih normi, promjene ponašanja, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, institucionalna skrb o djeci, uravnoteženi obiteljski dopusti, fleksibilni radni uvjeti, uravnotežen obrazovni sustav, pristup novim tehnologijama i promicanje tehnoloških vještina žena, otvorena i poštena trgovina.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Nejednakost mogućnosti, otpor prema napretku, neusklađenost vještina, sigurnosne prijetnje, povratak na gospodarski protekcionizam diljem svijeta.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

EU je 2015. donio drugi Akcijski plan za rodnu ravnopravnost i jačanje položaja žena u vanjskim odnosima (2016.–2020.). Komisija je u rujnu 2017. pokrenula Inicijativu Spotlight (EU-UN) za okončanje nasilja nad ženama i djevojčicama.

Komisija je 2015. donijela Strateški angažman za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016.–2019. Taj je strateški angažman okvir za nastavak rada Komisije na promicanju rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena te je usmjeren na sljedećih pet prioritetnih područja: 1. veće sudjelovanje žena na tržištu rada i jednaka ekonomska neovisnost; 2. smanjenje rodno uvjetovane razlike u plaćama, zaradama i mirovinama; 3. promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca u donošenju odluka; 4. borba protiv rodno uvjetovanog nasilja; 5. promicanje rodne ravnopravnosti i prava žena diljem svijeta. Osim toga, strateškim je angažmanom predviđeno uključivanje perspektive rodne ravnopravnosti u sve politike i programe financiranja EU-a.

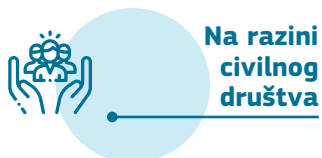
Danska općenito ostvaruje dobre rezultate u području rodne ravnopravnosti. Žene u Danskoj uglavnom rade izvan mjesta stanovanja i razvijaju karijeru, a istovremeno podižu obitelj, u čemu im pomaže velikodušan roditeljski dopust i vrtići koji se financiraju iz poreznih prihoda. Rodna ravnopravnost dobra je i za danske muškarce. Provode više vremena s obiteljima nego muškarci u mnogim drugim zemljama. Roditeljski dopust nakon rođenja djeteta može se podijeliti između roditelja, a često je otac taj koji dolazi po djecu u vrtić jer se na poslu ne ostaje prekovremeno.

Francuska je za departmanske izbore uvela binomnu kandidaturu te se glasuje za par kandidata i kandidatkinju. Time se jamči rodna ravnopravnost na razini departmana i uspostavljaju se zajednička stajališta na temelju kojih se donose odluke o teritorijalnoj politici, odgovornost se dijeli i poboljšava se prilika za ravnotežu između poslovnog i privatnog života političara.

Inicijativa GründerRegio M e.V. sufinancirana je iz Europskog socijalnog fonda, a poduzeticama u Münchenu pruža osposobljavanje, savjetovanje i umrežavanje. Usmjeren je na žene koje se vraćaju na tržište rada nakon podizanja obitelji, kao i na žene starije od 50 godina. Projektom GUIDE pomoć je dobilo oko 5.000 poduzetnica. Njih 56 % otvorilo je vlastito poduzeće.

Dvije bugarske organizacije vode projekt „Career ROCKET”. Nastavnici, ravnatelji i savjetnici za profesionalno usmjeravanje u školama osposobljavaju se za uvođenje teme rodne ravnopravnosti u sve predmete u srednjoškolskom obrazovanju: pružaju informacije o doprinosu žena u prirodnim znanostima, tehnologiji, politici, povijesti, zemljopisu, matematici, književnosti, umjetnosti i glazbi.

Osigurati dostupnost i održivo gospodarenje vodom i sanitarne usluge za sve

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Pristup vodi osnovna je ljudska potreba. Voda je važan gospodarski resurs i osnova biološke raznolikosti, klime i regulacije ekosustava. Zaštita vodnih ekosustava od onečišćenja i hidromorfoloških promjena te održivo korištenje vode ključni su za zadovoljavanje potreba sadašnjih i budućih generacija, kao i za održavanje političke stabilnosti na nacionalnoj i regionalnoj razini. Sveobuhvatnom vodnom politikom nastoji se u EU-u osigurati dostupnost dovoljne količine kvalitetne vode za potrebe ljudi i za okoliš i to reguliranjem glavnih pritisaka (poljoprivreda, industrija, komunalne otpadne vode) i upotrebe vode (voda za kupanje, podzemna voda, voda za piće) te integriranim upravljanjem vodama. Velika većina europskih građana ima pristup osnovnim sanitarnim uslugama i priključena je barem na sekundarno pročišćavanje otpadnih voda. Osim toga, građani Europe imaju visokokvalitetnu vodu za piće. Međutim, pritisak koji proizlazi iz urbanizacije, raspršeno onečišćenje iz poljoprivrede, industrija i klimatske promjene utječu na kvalitetu vode i dugoročnu sigurnost opskrbe vodom. Na globalnoj razini EU promiče dostupnost vode i održivo upravljanje vodom te sanitarne usluge za sve u okviru Europskog konsenzusa o razvoju i EU-ovih politika susjedstva i proširenja.

KLJUČNI TRENDVI

- Udio osoba bez **poboljšane sanitarne infrastrukture** u kućanstvu smanjio se s 3,2 % u 2007. na samo 2,0 % europskog stanovništva u 2017. Od 2010. do 2015. povećao se broj osoba priključenih na postrojenje za **sekundarno pročišćavanje otpadnih voda**. Međutim i dalje postoje razlike među državama članicama, a neke još uvijek imaju velike probleme. Sve je prisutnija nova vrsta onečišćenja – odljevi u urbanim područjima ili kombinirani kanalizacijski sustavi koji za obilnih kiša stvore veliko onečišćenje.
- Voda za kupanje bila je 2017. izvrsne kvalitete na 86,3 % svih **morskih kupališta** i 82,1 % **slatkovodnih**.
- Od 2000. do 2014. znatno se povećala **kvaliteta vode u europskim rijekama**; smanjuje se prosječna koncentracija fosfata u europskim rijekama.
- Iako se u raznim područjima ostvaruje napredak, samo je oko 40 % **površinskih voda** 2015. bilo u dobrom ekološkom stanju; **podzemne vode** u boljem su stanju, 74 % je u dobrom kemijskom, a 89 % u dobrom kvantitativnom stanju. Iako se onečišćenje nitratima iz poljoprivrede smanjilo u posljednja dva desetljeća, problem i dalje postoji. Nitrati su najčešći onečišćivači koji uzrokuju loše kemijsko stanje podzemnih voda u EU-u. To je posebno problematično jer su podzemne vode, uz tekuće površinske vode, važan izvor vode za piće u Europi.
- **Problemi u opskrbi vodom** maleni su u većini država članica EU-a, ali u nekoliko njih su veliki, uglavnom u zemljama južne Europe. Taj je fenomen u porastu i u zapadnoj i sjevernoj Europi.
- Kako bi se nestašica vode smanjila, svi relevantni sektori moraju svježu vodu trošiti učinkovito. U zadnjih deset godina u Europi se **podzemne vode manje ekstrahiraju**, a **voda se upotrebljava učinkovitije**. **Prosječna potrošnja vode za piće** smanjila se u posljednjih 20 godina s dvjestotinjak litara dnevno po osobi na oko 120 litara.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 25 država članica EU-a imalo više od 80 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 6. Tri države članice EU-a među prvih su 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Općenito, očekuje se da EU nastavi napredovati u području održivog upravljanja vodom i sanitarne infrastrukture. Gotovo svi građani imat će dobar pristup vodnim uslugama, kao što su voda za piće i pročišćavanje otpadnih voda, te sanitarnoj infrastrukturi. Međutim, potrebno je uložiti dodatni napor da bi se svim građanima EU-a osigurao puni pristup, da bi se otpadne vode tretirale do potrebnih standarda na cijelom području EU-a i postiglo dobro stanje svih europskih vodnih tijela. Idućih se godina treba pozabaviti novim bitnim onečišćivačima kao što su mikroplastika i farmaceutski proizvodi. Raspršeno onečišćenje iz poljoprivrede treba još više smanjiti. Potrebno je dodatno poboljšati učinkovitost upotrebe vode. Konačno, zbog klimatskih promjena i njihovih otegotnih učinaka na suše i poplave u regijama EU-a povećava se potreba za održivijim gospodarenjem vodama. Klimatske promjene dovest će do većih poteškoća u opskrbi vodom kakve se već osjećaju u vodnim tijelima, uglavnom južne Europe, ali sve više i u drugim dijelovima kontinenta. U rješavanju tih problema pomoći će provedba postojećeg zakonodavstva o vodi i izrada novog zakonodavstva, kao što su nedavni prijedlozi o vodi za piće i ponovnoj uporabi. Kontinuiranom evaluacijom/provjerom primjerenosti znatnog dijela zakonodavstva EU-a o vodama lakše će se utvrditi treba li prilagoditi zakonodavni okvir da se do kraja ostvare relevantni ciljevi održivog razvoja.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Promjena ponašanja, društvena uključenost i participativna politika, pritisak društva radi uvođenja održivih prehrambenih sustava i proizvodnih lanaca, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, digitalizacija, kvalitetniji podaci dobiveni alatima za promatranje Zemlje kao što je globalna komponenta usluge EU-ova programa Copernicus o praćenju kopna, umjetna inteligencija i nove tehnologije, istraživanje i inovacije, internet stvari, kružno gospodarstvo, multilateralnost

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Siromaštvo i nejednakost mogućnosti, klimatske promjene, raspršeno onečišćenje iz poljoprivrede, urbanizacija, organske onečišćivači, ostaci farmaceutskih proizvoda, plastični otpad, industrijska proizvodnja, otpadne vode iz kućanstava, geopolitička nestabilnost i sigurnosne prijetnje, cjenovna pristupačnost i cijena vode

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Na razini EU-a

Europskim istraživanjem i inovacijama u području voda traže se rješenja za probleme u području voda. Partnerstvo za istraživanje i inovacije na mediteranskom području (PRIMA), inicijativa vrijedna 494 milijuna EUR, usmjerena je na nestašicu vode, poljoprivredu i sigurnost opskrbe hranom u području Sredozemlja.

Na razini država članica

U Cipru je reciklirana voda stabilan i sve rašireniji resurs koji se koristi, među ostalim, za navodnjavanje i zaštitu od suše. Uz pomoć europskih fondova dva su projekta već u tijeku: program za ponovnu uporabu vode u Anthoupolisu i program za ponovnu uporabu vode u Larnaki.

Na regionalnoj/ lokalnoj razini

U Donješleskom vojvodstvu u Poljskoj gradi se spremnik za zaštitu od poplava „Racibórz Dolny”. Sveobuhvatnim programom zaštite od poplava nastoji se osigurati zaštitu od plavljenja rijeke Odre obnovom prirodne retencije u dolini rijeke Odre i prirodne ritske terase te rijeke.

Na razini poduzeća

Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda diljem Europe počinju koristiti energiju i druge resurse iz otpada kako bi smanjili svoju potrošnju te čak i proizveli energiju. Najbolji je primjer postrojenje za pročišćavanje vode iz Aarhusa u danskome mjestu Marselisborgu, koje ulaganjem u učinkovitiju tehnologiju proizvodi više od 150 % energije potrebne za svoj rad.

Na razini civilnog društva

Malta potiče suradnju lokalnih zajednica radi boljeg upravljanja vodom i sanitarnom infrastrukturom. Ciklus planiranja riječnih slivova osigurava suradnju zajednica i dionika jer će za odluke o određenim mjerama biti potrebno naći ravnotežu interesa različitih skupina.

Svima osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji po pristupačnoj cijeni

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Zbog energetske i klimatske ciljeve EU-a do 2020. EU je na pravom putu da svim Europljanima zajamči sigurnu, povoljnu i čistu energiju. Europska unija nastavlja s prelaskom na čistu energiju, a već je intenzivirala upotrebu energije iz obnovljivih izvora i povećala energetske učinkovitost. Postupno se ostvaruje pretvorba EU-a iz gospodarstva koje se oslanja na fosilna goriva u niskougljično gospodarstvo s digitaliziranim energetske sustavom usmjerenim na potrošače. Nastavlja se odvajanje emisija stakleničkih plinova od bruto domaćeg proizvoda, uglavnom na temelju inovacija. Nastavlja se i odvajanje gospodarskog rasta od potrošnje energije. Globalne promjene u proizvodnji i potrošnji energije imaju znatan utjecaj na geopolitiku i industrijsku konkurentnost. To je zahtjevna situacija za Europu, no pruža i jedinstvene prilike. Zato EU želi ojačati svoju vodeću ulogu u prijelazu na čistu energiju i ujedno svim svojim građanima osigurati opskrbu energijom. Svojom energetske unijom EU želi sigurnu, pristupačnu, održivu i čistu energiju za svoje građane i poduzeća. U međunarodnim odnosima Europski konsenzus o razvoju usmjeren je na bolju dostupnost pristupačnih, modernih, pouzdanih i održivih energetske usluga, na širu primjenu mjera koje potiču upotrebu obnovljive energije i zalažu se za energetske učinkovitost te na sudjelovanje u borbi protiv klimatske promjena. Svojim instrumentima za spajanje, planom EU-a za vanjska ulaganja i inicijativom za financiranje elektrifikacije EU aktivno potiče ulaganja privatnog sektora u sektor održive energije. U tom su području važne i politike susjedstva i proširenja.

KLJUČNI TRENDVI

- Trendovi u Europi upućuju na „odvajanje” **gospodarskog rasta** od utroška energije i s njim povezanih **emisija stakleničkih plinova**. Od 1990. do 2017. globalne emisije stakleničkih plinova pale su za 22 %, a BDP je narastao za 58 %. Od 2000. u EU-u se gotovo kontinuirano poboljšava energetske produktivnost, a smanjuje intenzitet stakleničkih plinova pri potrošnji energije.
- EU nastoji ostvariti svoj cilj **energetske učinkovitosti** za 2020. od 20 %. Potrošnja primarne energije u EU-u smanjila se od 2005. do 2016. za 9,9 %, a krajnja potrošnja energije za 7,1 %.
- EU je na dobrom putu da do 2020. ostvari svoj cilj od 20 % konačne potrošnje energije iz **obnovljivih izvora**. Tijekom posljednjeg desetljeća u EU-u potrošnja energije iz obnovljivih izvora neprestano je rasla: od 2005. do 2016. sa 9,0 % na 17 % konačne bruto potrošnje energije. Predviđeni regulatorni okvir EU-a, učinkovitije tehnologije, smanjenje troškova tehnologije iskorištavanja obnovljivih izvora energije i veća tržišno orijentirana potpora bili su glavni pokretači tog rasta.
- Za zadovoljavanje svojih energetske potreba EU se i dalje oslanja na **uvoz goriva iz zemalja koje nisu članice EU-a**. Ovisnost EU-a o uvozu ostala je od 2006. do 2016. na gotovo konstantnih 53,6 %, a proizvodnja energije u istom se razdoblju smanjila za 14 %. U istom se razdoblju potrošnja primarne energije smanjila oko 10 %.
- EU je poboljšao **dostupnost energije po pristupačnoj cijeni**. Tijekom proteklih godina smanjila se nemogućnost održavanja prikladne topline doma. Godine 2017. 8,1 % stanovništva EU-a tužilo se na nedostupnost energije po pristupačnoj cijeni, što je 2,8 postotnih bodova manje nego 2007.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 26 država članica EU-a imalo više od 80 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 7. Sedam država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

EU će nastaviti ostvarivati napredak prema cjenovno pristupačnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji dostupnoj svima, a utemeljenoj na ambicioznom regulatornom okviru dogovorenem na razini EU-a. Glavni su ciljevi EU-a do 2030. smanjenje emisija stakleničkih plinova za barem 40 %, najmanje 32 % energije iz obnovljivih izvora te povećanje energetske učinkovitosti za najmanje 32,5 %. Time se postavljaju potrebni temelji za temeljitu društvenu preobrazbu koja vodi u čistu i održivu energetska budućnost. Instrument za povezivanje Europe i dalje će podupirati razvoj energetske infrastrukture. U okviru novog okvirnog programa „Obzor Europa” predložen je intenzivan program za istraživanje i inovacije s proračunom od 15 milijardi EUR za energiju, mobilnost i klimu. Općenito bi u višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje od 2021. do 2027. predloženi cilj uključivanja klimatskih pitanja od 25 % značio da će se svaki četvrti euro potrošiti na pitanja povezana s klimom, što je relevantno i za energetska sektor. Trajni je angažman nužan za ostvarenje energetske unije, među ostalim i aktivnim dijalogom s civilnim društvom i dionicima, jer su njihova predanost i njihov doprinos ključ uspjeha energetske tranzicije.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Promjene ponašanja, informirani, zaštićeni i osnaženi potrošači, društvena uključenost i participativna politika, anticipativne politike pravedne tranzicije, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, nove poslovne mogućnosti, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, oporezivanje resursa, internet stvari, obrazovanje, digitalizacija, umjetna inteligencija i nove tehnologije, istraživanje i inovacije, kružno gospodarstvo s niskim emisijama ugljika, mobilnost bez emisija, otporna društva, multilateralnost.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Povećanje potrošnje električne energije zbog digitalizacije, nestabilne cijene energije, nastavak ovisnosti o fosilnim gorivima i subvencioniranje fosilnih goriva, izostanak promjene ponašanja, usporavanje provedbe politika, niska javna i privatna ulaganja, digitalni jaz, klimatske promjene, geopolitička nestabilnost i sigurnosne prijetnje, tranzicija razmjerno skuplja za osobe srednjih i nižih prihoda.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

U svibnju 2017. Europa je predložila strategiju „energija za Afriku” radi obnove partnerstva Afrike i EU-a. EU se obvezao potaknuti javna i privatna ulaganja u održivu energiju u Africi, posebno u kontekstu Plana za vanjska ulaganja, te produbiti strateške saveze i suradnju.

Uspostava europske energetske unije postala je glavni prioritet Komisije. Donesene su inicijative za ostvarenje energetske unije. Konkretno, paketom Čista energija za sve Europljane iz 2016. stvorit će se konkurentniji i moderniji energetska sustav s čistom energijom, s tri glavna cilja: energetska učinkovitost na prvome mjestu, preuzimanje globalnog vodstva u korištenju energijom iz obnovljivih izvora i pružanje poštenih uvjeta potrošačima.

Godine 2013. više od 40 organizacija u Nizozemskoj (lokalne i nacionalne vlade, poduzeća, sindikati i ekološke organizacije) potpisalo je Energetski sporazum o održivom rastu, čiji je cilj povećanje udjela obnovljive energije sa 5,8 % u 2015. na 16 % u 2023. Njime se postavljaju ciljevi za prijelaz na vozila bez emisija: do 2035. sva novoprodana vozila trebala bi imati nultu stopu emisija, a tijekom 2050. svi automobili na cestama moraju imati nultu stopu emisija.

Budimpešta je članica Sporazuma gradonačelnika, inicijative koju financira EU, a okuplja regije i gradove koji provode klimatske i energetske ciljeve EU-a. Od 2011. jedne od najpoznatijih budimpeštanskih toplica, toplice Szechenyi, obližnji zoološki vrt i lokalna toplana sklopili su partnerstvo zahvaljujući kojem se smanjuju emisije ugljika i račun za energiju. Toplina iz termalnih voda toplica Szechenyi reciklira se i toplim zrakom opskrbljuje nekih 350 životinja i gotovo 500 biljaka u 26 zgrada budimpeštanskoga zoološkog vrta.

Energetsko poduzeće Fortum Jelgava, osnovano 2008. u Jelgavi u Latviji, restrukturiralo je gradsku toplinsku mrežu i zamijenilo plinsku kotlovnicu novim kogeneracijskim sustavom na biomasu u kojem se upotrebljava drvena sječka. Sustav gradskog centralnoga grijanja gotovo je u potpunosti prešao s fosilnih goriva na obnovljivi izvor – lokalno drvo.

Zajednice energije iz obnovljivih izvora jesu subjekti putem kojih su građani i/ili lokalna tijela vlasnici ili sudionici proizvodnje i/ili uporabe energije iz obnovljivih izvora. Imaju više od 2 500 inicijativa u EU-u i ključne su za pokretanje energetske tranzicije u Europi. Lokalni karakter i odgovornost za takve inicijative povećava društveno prihvaćanje projekata u području energije iz obnovljivih izvora, posebno vjetroelektrana. Budući da su na raspolaganju najpovoljnije lokacije, i troškovi se smanjuju.

Promicanje kontinuiranog, uključivog i održivog gospodarskog rasta za sve, kao i pune i produktivne zaposlenosti i posla dostojnog čovjeka

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

S oporavkom Europe od gospodarske krize stalno raste i zaposlenost. Ulaganja su gotovo jednaka kao i prije krize, a poboljšava se i stanje javnih financija, iako tom oporavku prijete negativni rizici. Međutim, taj rast nije jednak za sve građane i države članice: nezaposlenost je u nekima i dalje visoka. S obzirom na kretanja ulaganja i produktivnosti, treba više poticati oporavak i prijelaz na održiviji gospodarski rast u okviru dugoročnih globalnih izazova demografskih promjena i digitalizacije. Uz stalno nastojanje da postigne dugoročnu održivost javnih financija EU nastavlja zagovarati ulaganje, posebno u obrazovanje, osposobljavanje i istraživanje i razvoj, kao i strukturne reforme radi povećanja učinkovitosti poslovanja te tržišta proizvoda i rada. Plan ulaganja za Europu ključan je za privlačenje privatnih ulaganja u strateške sektore europskog gospodarstva. Strukturne reforme namijenjene poboljšanju tržišta rada i socijalnih politika trebale bi radnicima pomoći da steknu vještine potrebne za prijelaz na zeleno gospodarstvo, omogućiti ravnopravnu dostupnost tržišta rada, pravednih radnih uvjeta te održivih i primjerenih sustava socijalne zaštite. One bi trebale pridonijeti i povećanju produktivnosti rada, a time i rastu plaća. Uključivanje socijalnih partnera u oblikovanje i provedbu reformi može poboljšati odgovornost, učinak i rezultate. Na međunarodnoj razini EU teži uključivu i održivu rastu, otvaranju pristojnih radnih mjesta te promicanju radnih i ljudskih prava. Europski konsenzus o razvoju, Plan EU-a za vanjska ulaganja, Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju za razdoblje od 2015. do 2019. te djelovanje EU-a politikama susjedstva i proširenja, primjeri su vanjskog djelovanja u tom pogledu. Trgovinska politika EU-a zalaže se za poštovanje temeljnih međunarodnih standarda rada i ljudskih prava. Promicanje odgovornog poslovanja prema međunarodnim smjernicama temelji se na nekoliko politika EU-a, uključujući trgovinsku.

KLJUČNI TRENDVI

- Europljani u prosjeku imaju viši **životni standard** nego prije dva desetljeća. **Realni BDP** po stanovniku u razdoblju 2002. – 2017. rastao je za prosječno 1,1 % godišnje. Gospodarstvo EU-a trenutačno se širi najbrže od 2008. kad je kriza počela, a realni BDP povećao se 2017. na 2,2 %.
- Nakon naglog pada tijekom gospodarske i financijske krize ukupan udio **ulaganja** u BDP-u u EU-u iznosio je 2017. godine 20,8 %. Od 2013. u prosjeku se povećava za 1,0 % godišnje. Očekuje se da će se „Planom ulaganja za Europu” do 2020. otvoriti 1,4 milijuna radnih mjesta, a BDP EU-a povećati za 1,3 %.
- **Produktivnost radne snage** donekle se ubrzala, ali joj je rast i dalje ispod predrecesijskoga.
- **Sudjelovanje na tržištu rada** i dalje stabilno raste, a 2017. stopa aktivnosti dosegla je 73,4 %. To su povećanje uglavnom potaknuli stariji radnici i žene. Ukupna zaposlenost dosegla je dosad nezabilježeni 239 milijuna radnika, za 2,3 milijuna narastao je broj radnih mjesta s punim radnim vremenom, a broj radnika s nepunim radnim vremenom nije se promijenio. Samo u sektoru ekoloških dobara i usluga u području zaštite okoliša zaposlenost je od 2000. do 2015. narasla za 47,3 %. **Dugotrajna nezaposlenost** i dalje je u padu, ali i dalje čini nešto manje od polovine ukupne nezaposlenosti. **Nezaposlenost mladih**, koja je 2013. dosegla 23,8 %, pala je 2017. na 16,8 %. U 2017. godini 7,7 % europskih zaposlenika nesvojevoljno je radilo na temelju **ugovora na određeno vrijeme**, što je 57,7 % svih zaposlenika na određeno vrijeme, a taj se udio u proteklom desetljeću blago povećao. Udio nesvojevoljnog **rada na nepuno radno vrijeme** u EU-u, a uglavnom je riječ o ženama, kao postotak ukupnog broja zaposlenih na nepuno radno vrijeme narastao je sa 25,6 % u 2008. na 29,6 % u 2014., a zatim se u 2017. spustio na 26,4 %.

- Kad je riječ o **siromaštvu radnika**, 9,6 % zaposlenih bilo je 2017. u opasnosti od siromaštva. Ta se stopa stabilizirala u posljednje četiri godine, iako je viša nego 2008. (8,5 %).

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj), navedeno je da je 17 država članica EU-a imalo 80 ili više bodova od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 8. Devet država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

EU će morati osigurati visoku ukupnu stopu zaposlenosti stvaranjem kvalitetnih radnih mjesta koja će biti oslonac prelasku na održivost, posebno za žene, mlade, starije osobe, osobe s invaliditetom, migrante i marginalizirane zajednice. To će u kontekstu starenja stanovništva i sporog rasta produktivnosti pridonijeti primjerenosti i održivosti europskog modela socijalne skrbi. Iako će ulaganja u europsko gospodarstvo i dalje rasti, za prevladavanje uskih grla potrebna im je kontinuirana potpora. Smanjenje broja stanovnika i slabljenje gospodarske moći utjecat će na položaj EU-a u globalnom ekonomskom poretku. Digitalizacija i demografija imat će utjecaj i na budući rast i na kretanja na tržištu rada. Zbog toga se potrebno više usredotočiti na komparativne prednosti EU-a kao što su kvalitetno obrazovanje i veće ulaganje u istraživanje i inovacije, radi poticanja socijalne uključenosti i ekološke održivosti. Nastavit će se prijelaz na kružno gospodarstvo te provedba mjera za iskorjenjivanje prisilnog rada i trgovine ljudima.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Usavršavanje i prekvalifikacija, digitalizacija, istraživanje i inovacije, društvena uključenost i participativna politika, pritisak društva radi uvođenja održivih proizvodnih lanaca, umjetna inteligencija, nove tehnologije, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, ekonomija suradnje i kružno gospodarstvo s niskim emisijama ugljika, socijalna ekonomija i razvoj ekosustava socijalne ekonomije, zalaganje za otporno društvo, multilateralnost, otvorena i pravedna trgovina, istraživanje i inovacije.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Slab rast produktivnosti, neusklađenost vještina, sporo širenje novih digitalnih tehnologija i učinci tehnoloških promjena na radnike i neke sektore, socijalna nejednakost, regionalne i teritorijalne razlike, utjecaj demografskih promjena i uloga migracija i prisilnog preseljenja, ekološka degradacija i klimatske promjene, geopolitička nestabilnost i prijetnje sigurnosti, globalni povratak gospodarskom protekcionizmu, otežano mjerenje produktivnosti gospodarstava koja su sve više nematerijalna, segmentacija tržišta rada i nesigurnost radnih mjesta, digitalni jaz, zaštita podataka, ravnoteža između poslovnog i privatnog života.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

„Plan ulaganja za Europu”, tzv. „Junckerov plan”, ostvario je velik uspjeh u poticanju ulagačke klime. U srpnju 2018. Europski fond za strateška ulaganja (EFSU) postigao je svoj početni cilj od 315 milijardi EUR ulaganja, a od 2015. do prosinca 2018. mobilizirao je 371 milijardu EUR dodatnih ulaganja u EU-u. Njegovo je postojanje podržalo više od 750 000 radnih mjesta. Taj bi broj do 2020. trebao porasti na 1,4 milijuna. Više od 850 000 malih i srednjih poduzeća ima koristi od boljeg pristupa financiranju. Najmanje 40 % financiranja Europskog fonda za strateška ulaganja u okviru dijela za infrastrukturu i inovacije podupire komponente projekta koje doprinose borbi protiv klimatskih promjena u skladu s Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama.

Češka je 2017. uvela više fleksibilnosti u planiranje radnog vremena i u prava u području radnog vremena i dopusta; jačanje postupka kolektivnog pregovaranja; promjene ugovornog prava; promjene u režimu kolektivnog otpuštanja viškova; promjene u odredbama o radu na daljinu; te jačanje alata za usklađivanje privatnog života i rada, kao što je „rad od kuće”.

Grad Gent u Belgiji redovito se koristi sredstvima iz Europskog socijalnog fonda za potporu integraciji izbjeglica i Roma na tržištu rada. Na primjer, projekt „Labour team IEM” (2015. – 2017.) sadržavao je smjernice prilagođene Romima. Glavni je cilj bio da najmanje 190 unutareuropskih migranata, ponajviše Roma, uđe na tržište rada. Uz potporu Europskog socijalnog fonda taj se projekt nastavlja i u razdoblju 2018. – 2019.

Europska investicijska banka dala je zajam od 7,5 milijuna EUR (uz potporu Europskog fonda za strateška ulaganja) društvu Greenfiber International SA za financiranje projekta recikliranja i kružnog gospodarstva u Rumunjskoj. S pomoću tog projekta otvorit će se 280 radnih mjesta s punim radnim vremenom, a za više od 50 000 tona godišnje povećat će se količina prikupljenog i obrađenog otpada.

Portugalska koalicija nacionalnih krovnih organizacija civilnog društva osnovana je 2014. radi pripreme zajedničkog stajališta o Programu Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. Ta je koalicija organizirala nacionalne javne rasprave, pripremila internetske upitnike i lokalne radionice za raspravu o očekivanjima od Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030., uključujući očekivanja od cilja održivog razvoja br. 8.

Izgraditi otpornu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju te poticati inovacije

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Učinkovita infrastruktura u prometnom, energetskom i digitalnom sektoru ključna je za dobro povezan i integriran EU, u kojem građani i poduzeća mogu u potpunosti iskoristiti prednosti slobodnog kretanja i jedinstvenog tržišta, kao i odgovarajuću socijalnu infrastrukturu. Među ostalim, upravo zato transeuropske mreže u prometnom, energetskom i digitalnom sektoru na integrirani način rješavaju potrebu za otpornom, održivom, kontinuiranom i inovativnom infrastrukturom. Strateško je pitanje i ulaganje u svemirsku infrastrukturu. Europska je industrija snažna i zadržala je vodeći položaj u mnogim sektorima svjetskih tržišta. EU olakšava prijelaz na pametnu, inovativnu i održivu industriju koja je korisna za sve građane. Iako BDP EU-a raste, ukupne emisije stakleničkih plinova smanjile su se, što upućuje na odvajanje emisija od rasta. Europske politike usmjerene su na osnaživanje odgovorne i održive industrije, otvaranje radnih mjesta, jačanje konkurentnosti Europe, poticanje ulaganja i inovacija u čiste i digitalne tehnologije te na zaštitu europskih regija i radnika koje promjena u industriji najviše pogađa. Naglasak na ulaganje u istraživanje i inovacije te digitalna transformacija otvaraju nova radna mjesta i stvaraju poslovne prilike te se poboljšava globalna konkurentnost EU-a. EU je najotvorenije područje istraživanja i inovacija u svijetu, ali nužni su mu razvoj i širenje jer se inovacije ne pretoče uvijek u nove tržišne prilike i rast. Ulaganja iz poslovnog sektora u istraživanje i inovacije moraju se povećati jer trenutačno iznose samo 1,3 % BDP-a pa EU zaostaje za Kinom (1,6 %), Sjedinjenim Američkim Državama (2 %) i Japanom (2,6 %). Digitalna transformacija važan je pokretač prelaska na niskougljično kružno gospodarstvo i društvo. Na međunarodnoj razini Europskim konsenzusom o razvoju podupire se projektiranje, izgradnja i upravljanje visokokvalitetnom, otpornom i klimatski prihvatljivom infrastrukturom radi ostvarenja pravednog i prihvatljivog pristupa za sve te rasta, trgovine i ulaganja. Tome pridonose i politike EU-a za trgovinu, proširenje i susjedstvo.

KLJUČNI TRENDVI

- **Proizvodne djelatnosti** čine dvije trećine izvoza EU-a, zapošljavaju 36 milijuna ljudi, a to je petina svih radnih mjesta u Europi, te pridonose visokom životnom standardu europskih građana.
- Od 2000. do 2016. **emisije stakleničkih plinova** u industrijskim procesima i uporabi proizvoda smanjile su se za više od 17 %. Štoviše, to se poboljšanje potvrđuje i smanjenjem potrošnje energije u industriji za 17 % u razdoblju od 2000. do 2016.
- **Ulaganje u istraživanje i razvoj:** Iz Europe je 20 % svih ulaganja u istraživanje i razvoj te trećina svih visokokvalitetnih znanstvenih publikacija, a Europa zauzima i vodeće mjesto u svijetu u industrijskim sektorima kao što su farmaceutika, kemikalije, strojarstvo i moda. Na istraživanje i razvoj najviše troše poduzetništvo (65 %) i visoko obrazovanje (23 %), a udio državnog sektora u 2016. bio je 11 %.
- **Broj prijava patenata** u EU-u znatno se povećao prije gospodarske krize, a odonda stagnira.
- **Društveno odgovorno poslovanje:** U EU-u 77 % poduzeća prihvaća društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, a mnogi od njih i predvode u integriranju društveno odgovornog poslovanja s ciljevima održivog razvoja.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj), navedeno je da je 10 država članica EU-a imalo 73 ili više bodova od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 9, a razlike među državama članicama bile su znatne. Deset država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Europa predvodi na putu prema održivoj i uključivoj industriji. Ubrzat će se gospodarske, društvene i okolišne promjene, te tehnološki napredak u područjima kao što su robotika, internet stvari, umjetna inteligencija i energetske sustavi. Informacijske tehnologije omogućuju automatizaciju, a ona će preobraziti tradicionalne proizvodne procese i prirodu rada. Industrija se sve više integrira u globalne vrijednosne lance s izraženim uslužnim komponentama. Novi poslovni modeli uzburkat će ustaljene odnose na tradicionalnim tržištima. Inovacije i stvaranje vrijednosti stubokom se mijenjaju kao odgovor na zahtjeve novog naraštaja potrošača koji očekuju sudjelovanje u stvaranju vrijednosti, povezivost i mjerenje uspješnosti u stvarnom vremenu. Podaci postaju novi čimbenik konkurentnosti. Potražnja za sirovinama i dalje će rasti. Budući da se sve više osjećaju posljedice klimatskih promjena i pretjeranog iskorištavanja prirodnih resursa, eksponencijalno će rasti potražnja za održivim proizvodima, kružnom potrošnjom te nultom ili niskom razinom emisija pa su nužne i ekoinovacije. Europa će pojačati svoja ulaganja u istraživanje i inovacije te otpornu infrastrukturu, među ostalim uz pomoć Obzora Europa, idućeg EU-ova okvirnog programa za istraživanje i inovacije.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, umjetna inteligencija, internet stvari, potpuna digitalizacija, ekonomija suradnje i kružno ugljično neutralno gospodarstvo, usredotočenost na otporna društva, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, odgovorno i održivo rudarstvo i crpljenje, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, skupno financiranje (*crowdfunding*) i obrazovanje, multilateralnost, otvorena i poštena trgovina.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Niska razina ulaganja javnog i poslovnog sektora, i u području istraživanja i inovacija, promjena vrijednosnih lanaca, neusklađenost vještina, globalna promjena potražnje, geopolitička nestabilnost i sigurnosne prijetnje, društvena nejednakost, starenje naših društava, klimatske promjene i rizici za okoliš zbog sve veće potražnje za prirodnim resursima, jaz između sela i grada.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

**EU na
međunarodnoj
razini**

Zahvaljujući sve većoj točnosti i pouzdanosti europskih sustava satelitske navigacije Galileo i EGNOS, dostupne su bolje informacije o pozicioniranju i vremenu, što ima krupne pozitivne posljedice za mnoge europske službe i proizvode koje ljudi svakodnevno upotrebljavaju, od navigacijskog uređaja u automobilu do mobitela i važnih hitnih službi. Skupina za promatranje Zemlje zalaže se za primjenu sustava za promatranje okoliša radi ostvarivanja ciljeva održivog razvoja te u potporu Pariškom sporazumu o klimatskim promjenama.

Na razini EU-a

Transeuropske mreže odgovor su na potrebu za otpornom, kontinuiranom i inovativnom infrastrukturom u prometnom, energetskom i digitalnom sektoru. Cilj im je svim regijama EU-a osigurati povezivost i time pridonijeti „uključivanju” građana svih dijelova Europe. Infrastruktura se gradi i prilagođava tako da izdrži rizike povezane s klimatskim promjenama, a da istodobno potiče uključivost, inovacije i otvaranje radnih mjesta.

**Na razini
država članica**

Švedska je u EU-u predvodnica u inovacijama, ima velika privatna i javna ulaganja u istraživanje i razvoj, velik broj patentnih prijava, inovativna mala i srednja poduzeća i visok udio zaposlenosti u aktivnostima koje se snažno temelje na znanju. Nadalje, ulaganja u proizvodnju rastu brže od prosjeka EU-a, a energetska učinkovitost industrijske proizvodnje vrlo je visoka.

**Na regionalnoj/
lokalnoj razini**

Tematska platforma za pametnu specijalizaciju za modernizaciju industrije nudi regionalnim upravljačkim tijelima sličnih prioriteta u području pametne specijalizacije mogućnost suradnje na temelju kompetencija, kao i mogućnost dijeljenja infrastrukture, širenje radi ostvarenja većeg učinka te razvoj zajedničkih projekata ulaganja.

**Na razini
poduzeća**

Europski fond za strateška ulaganja pomogao je jednom estonskom poduzeću da proizvede uređaj za pohranu energije nazvan ultrakondenzator, koji je stotinu puta snažniji od obične baterije, a može izdržati milijun ciklusa punjenja. To je poduzeće prikupilo 15 milijuna EUR za proizvodni pogon u Njemačkoj koji može proizvesti milijune novih ultrakondenzatora godišnje.

Smanjenje nejednakosti unutar svake države i među državama

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Nejednakost kao i siromaštvo zahvaća više dimenzija. Ona obuhvaća nejednakost u ishodima i mogućnostima, primjerice nejednakost prihoda, nejednak pristup socijalnoj zaštiti i međugeneracijski prijenos nejednakosti. Nejednakost mogućnosti snažan je pokretač nejednakosti prihoda. Prihodi u EU-u konvergiraju, a životni standard u većini država članica oporavlja se od posljedica krize. Međutim, s obzirom na to da europska gospodarstva ponovno jačaju, raste zabrinutost u pogledu uključivosti gospodarskog rasta. Nejednakost prihoda unutar EU-a u cjelini posljednjih se godina stabilizirala, iako je njezina razina i dalje izazov. Marginalizirane i ugrožene skupine, kao što su osobe s invaliditetom, migranti i etničke manjine (među kojima i Romi), beskućnici ili izolirane starije osobe te djeca trpe posebne oblike nejednakosti. Njihova je socioekonomska uključenost i dalje nedovoljna. Nejednakost može kočiti gospodarski rast, makroekonomsku stabilnost i može dovesti u pitanje socijalnu koheziju. Globalno, dugotrajno visoke nejednakosti u partnerskim zemljama EU-a prijetnja su napretku u ostvarivanju većine ciljeva održivog razvoja. Zbog globalnih nejednakosti može doći i do pojačanih migracija u EU. Reagirajući na nedavne izazove u području migracija Komisija je poduzela mjere za hitni odgovor i izgradnju održivog sustava otpornog na buduće krize. Ključno je pitanje održivo upravljanje migracijskim tokovima. Vanjsko djelovanje EU-a, koje uključuje vanjsku i sigurnosnu politiku, razvojnu politiku, politike proširenja i politike susjedstva, te trgovinska politika i politika ulaganja EU-a pridonose rješavanju uzroka nejednakosti izvan Europe. Na primjer, u Europskom konsenzusu o razvoju promiče se načelo da nitko ne bude zapostavljen i preuzimaju obveze djelovanja u cilju smanjenja nejednakosti u ishodima i promicanja jednakih mogućnosti za sve.

KLJUČNI TRENDIVI

- **Raspoloživi dohodak** Gospodarske nejednakosti među državama članicama s vremenom su se smanjile. Prilagođeni realni bruto raspoloživi dohodak kućanstava po glavi stanovnika povećao se u velikoj većini država članica. U 2017. u prosjeku je bio viši za 4,4 % nego prije krize 2008. Ostvarena je određena konvergencija prihoda među državama članicama EU-a jer je raspoloživi dohodak u državama članicama s nižim dohotkom, kao što su Rumunjska, Bugarska i Poljska, rastao brže od prosjeka EU-a.
- **Nejednakost prihoda** U 2017. prihod petine najbogatijih kućanstava u EU-u, kao prosjek svih država članica, bio je 5,1 puta veći od prihoda petine najsiromašnijih kućanstava, što je i dalje iznad razine prije krize (4,9 u 2009.). Međutim, taj se omjer smanjio u usporedbi s 2016. (tada je iznosio 5,2), što upućuje na poboljšanje izgleda za smanjenje nejednakosti prihoda u državama članicama EU-u. Trendovi stabilizacije u pogledu nejednakosti prihoda među državama članicama EU-a vidljivi su i u pogledu udjela prihoda 40 % stanovništva s najmanjim prihodima. Taj je udio u 2008. i 2012. iznosio 21,2 %, blago se smanjio na 20,9 % u 2016. te se 2017. povećao na 21,2 %.
- **Nejednakost mogućnosti:** Važna je značajka nejednakosti mogućnosti utjecaj socioekonomskog položaja roditelja na ostvarenu razinu obrazovanja njihove djece. Prema ispitivanju Međunarodnog programa za procjenu učenika (PISA) iz 2015. loše rezultate postiglo je 33,8 % učenika iz najsiromašnijih obitelji u EU-u, a samo 7,6 % učenika iz najbogatijih obitelji. Razlike među državama članicama bile su velike.
- **Razvojna pomoć:** EU je i dalje najveći svjetski donator koji osigurava više od 50 % svjetske razvojne pomoći, čime doprinosi i smanjenju nejednakosti u svijetu. Ukupan iznos sredstava EU-a za financiranje zemalja u razvoju, koji obuhvaća tokove iz javnog i privatnog sektora, povećao se od 2001. više nego dvostruko, uz prosječni godišnji rast od 6,4 %.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj), navedeno je da je 13 država članica EU-a imalo 80 ili više bodova od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 10. Jedanaest država članica EU-a nalazi se među prvih 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

EU i njegove države članice nastojat će osigurati uključiv i održiv rast u EU-u, što je nužan preduvjet za smanjenje nejednakosti. Kombinirat će učinkovite, djelotvorne i primjerene mjere socijalne zaštite i potpore, kvalitetno obrazovanje koje svima omogućuje jednake mogućnosti i funkcionalna tržišta rada uz potporu učinkovitih politika tržišta rada. Time se neće smanjiti samo nejednakosti među državama članicama EU-a, nego će se znatno smanjiti i nejednakost unutar država članica. Tehnološkim napretkom, a posebno uvođenjem umjetne inteligencije, trebat će dobro upravljati kako bi se izbjegao digitalni jaz. Kad je riječ o migracijskim trendovima, jasno je da nijedna država članica EU-a ne može niti bi se trebala sama suočavati s golemim migracijskim pritiscima. EU će dodatno smanjiti poticaje za nezakonitu migraciju, spašavati živote i osiguravati vanjske granice, provoditi čvrstu zajedničku politiku azila i politike u području zakonite migracije te istovremeno pomoći da se legalni migranti i izbjeglice učinkovito integriraju u tržišta rada i u društvo EU-a. Vanjsko djelovanje EU-a i dalje će biti usmjereno na borbu protiv nejednakosti izvan Europe.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, socijalna skrb (npr. sustavi oporezivanja i socijalne zaštite te socijalne uključenosti, politike tržišta rada, stambene politike, zdravstvena skrb, skrb za djecu, stupanj obrazovanja, razine vještina i cjeloživotno učenje), promet i digitalna pristupačnost kojima se rješava prostorna dimenzija nejednakosti, borba protiv prijevara i korupcije, održivo financiranje, multilateralnost, otvorena i poštena trgovina

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Nejednakost mogućnosti, starenje društva, mijenjanje sastava kućanstva (npr. kućanstva s jednom odraslom osobom), razlike u socijalnoj skrbi, klimatske promjene i uništavanje okoliša, geopolitička nestabilnost i prijetnje sigurnosti, povratak na gospodarski protekcionizam u cijelom svijetu.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

U Europskom konsenzusu o razvoju promiče se načelo da nitko ne bude zapostavljen te se preuzimaju obveze djelovanja u cilju smanjenja nejednakosti u ishodima i promicanja jednakih mogućnosti za sve. Cilj je politike EU-a u području trgovine i ulaganja u najvećoj mogućoj mjeri iskoristiti potencijal trgovinskih povlastica, trgovinskih sporazuma i sporazuma o ulaganjima radi otvaranja radnih mjesta, visoke razine zaštite radnika i ulaganja u partnerske zemlje, osobito u zemlje u razvoju, čime se pridonosi smanjenju nejednakosti.

Mnoga od dvadeset načela europskog stupa socijalnih prava usmjerena su na ostvarivanje jednakih mogućnosti za sve, pravednost i uključenost u tržište rada i društvo. U okviru Europskog stupa socijalnih prava izrađuje se pregled socijalnih pokazatelja kojim se prate trendovi i ostvareni rezultati u cijelom EU-u. Europski semestar ključni je mehanizam provedbe stupa socijalnih prava, a dodatno i je pojačan i usmjeren na socijalnu pravednost, nejednakosti i uključiviji rast. Kohezijskom politikom EU-a promiče se socijalna uključenost uz istodobnu borbu protiv siromaštva i diskriminacije.

Porezni sustav i sustav naknada u Cipru sve učinkovitije rješava problem nejednakosti prihoda. Od krize njegov se redistributivni učinak gotovo udvostručio (od 2009. do 2016.). Na primjer, Cipar je 2014. uveo program zajamčenog minimalnog dohotka, kojim se također potiče zapošljavanje. Taj je program pokazao bitne pozitivne učinke na smanjenje siromaštva i nejednakosti, a pridonio je i jačanju socijalne zaštite.

Pilot-projekt „Housing First for Families” („Najprije stan – za obitelji”) koji vode lokalne vlasti u Brnu u Češkoj primjer je inicijative u kojoj lokalne vlasti surađuju s lokalnim partnerima radi rješavanja problema beskućništva. Projekt obuhvaća dodjelu gradskih stanova i intenzivno upravljanje predmetima stambenog zbrinjavanja 50 romskih i neromskih obitelji, koje su prije živjele u skloništim ili drugim oblicima beskućništva. Na temelju pilot-projekta donesen je Akcijski plan za uklanjanje obiteljskog beskućništva u Brnu 2018.–2025.

La Bolsa Social prva je španjolska platforma za skupno financiranje vlasničkog kapitala za ulagače i poduzeća koji žele ostvariti pozitivan socijalni učinak. Platforma povezuje ulagače koji žele ostvariti pozitivan socijalni učinak s poduzećima radi promicanja ciljeva održivog razvoja. Preko platforme La Bolsa Social dosad je financirano 10 poduzeća sa socijalnim i okolišnim učinkom u vrijednosti od 1,8 milijuna EUR, a pet poduzeća posebno je usmjereno na osobe s invaliditetom kako bi im se olakšao pristup informacijama, društvenom životu i javnom prostoru.

U okviru švedskog projekta „Kruh u Bergslagenu” održavani su tečajevi tradicionalnog pečenja kruha kojima je namjena integracija novopristiglih imigranata i pružanje strukovnog osposobljavanja. Fizička aktivnost bila je polazište za dijalog, a osposobljeni volonteri poticali su raspravu među sudionicima.

Uključivi, sigurni, izdržljivi i održivi gradovi i naselja

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Europski su gradovi u središtu današnjih ekonomskih, okolišnih i socijalnih izazova. Više od 70 % građana EU-a živi u gradskim područjima, dok se oko 85 % BDP-a EU-a stvara u gradovima. Gradovi i zajednice ključni su za dobrobit Europljana i njihovu kvalitetu života zato što su čvorišta gospodarskog i društvenog razvoja i inovacija. Pružaju brojne mogućnosti za obrazovanje, zapošljavanje, zabavu i kulturu i stoga privlače mnogo ljudi. Međutim, gradovi EU-a suočavaju se i s izazovima kao što su migracijski pritisci i socijalna isključenost, zagušenost, manjak odgovarajućeg smještaja, propadanje infrastrukture i sve veće onečišćenje zraka. Gradovi su posebno osjetljivi i na utjecaj klimatskih promjena i prirodnih katastrofa. Riječ je o zajedničkom djelovanju Komisije, država članica i europskih gradova u cilju jačanja urbane dimenzije europskih i nacionalnih politika. U skladu s Novim programom UN-a za gradove, EU jača otpornost urbanih područja prevencijom rizika povezanih s katastrofama i klimom te bolje usklađenim odgovorom na razne urbane izazove. Na međunarodnom planu, europske razvojne politike, vanjske i sigurnosne politike, politike proširenja i politike susjedstva usmjerene su na poboljšanje životnih uvjeta u gradovima. U Europskom konsenzusu o razvoju ističe se da je potrebno posvetiti veću pozornost gradovima i lokalnim vlastima kao važnim akterima u postizanju ciljeva održivog razvoja.

KLJUČNI TRENDVI

- **Stopa recikliranja komunalnog otpada** povećala se za ukupno 11,0 postotnih bodova u razdoblju 2007.–2016.
- **Kvaliteta stanovanja** u EU-u poboljšala se u posljednjih šest godina. Udio stanovnika EU-a koji se suočavaju s temeljnim nedostacima povezanim sa stanovanjem smanjen je za 4,8 postotnih bodova u razdoblju od 2007. do 2017., kada je iznosio 13,1 %.
- Građani koji žive u gradovima imali su lakši pristup **javnom prijevozu**, a samo 9,7 % osoba koje žive u gradovima navelo je da imaju visok ili vrlo visok stupanj poteškoća, u usporedbi s 37,4 % osoba koje žive u ruralnim područjima.
- I dalje postoje znatna žarišta **onečišćenja zraka**, iako je izloženost onečišćenju zraka sitnim česticama u razdoblju od 2010. do 2015. smanjena za gotovo 20 %.
- **Umjetni pokrov zemljišta** po glavi stanovnika povećao se za 6 % od 2009. do 2015. Budući da je Europa među najurbaniziranijim kontinentima u svijetu, potrebni su daljnji naponi za zaustavljanje degradacije tla.
- **Lokalne i regionalne vlasti** uključene u akcijske planove Europskog sporazuma gradonačelnika ostvarile su smanjenje emisija stakleničkih plinova za 23 %, smanjile krajnju potrošnju energije za 18 % te nastoje povećati udio lokalne proizvodnje energije na 19 % utrošene energije do 2020. godine.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj), navedeno je da je 23 država članica EU-a imalo 80 ili više bodova od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 11. Deset država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

⊖ SADAŠNJI TRENDovi U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Predviđa se da će udio urbanog stanovništva u Europi do 2050. porasti na nešto više od 80 % stanovništva. EU i njegove države članice na svim razinama upravljanja, zajedno s civilnim društvom, poduzećima i istraživačima surađuju kako bi stvorile grad koji se stalnom mijenom prilagođava sutrašnjici. Europski gradovi i dalje će biti privlačni građanima i nuditi će sve veće mogućnosti zapošljavanja, kvalitetu života i socijalne usluge. Kako bi se osigurao uspješan suživot, europski gradovi surađuju s dionicima na participativan način na svim razinama u područjima kao što su stanovanje, energija, mobilnost, voda, klimatska politika, iskorjenjivanje siromaštva, nejednakost, kružno gospodarstvo, otpornost i sigurnost. Europski gradovi postat će pametni gradovi, u kojem će tradicionalne mreže i usluge upotrebom digitalnih i telekomunikacijskih tehnologija postati učinkovitije u korist svojih građana i poduzeća.

+ MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Pametna specijalizacija, partnerstvo među gradovima, društvena uključenost i participativna politika (npr. suradničko upravljanje gradovima, platforme s više dionika), održivi planovi za urbanu mobilnost, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, digitalizacija, umjetna inteligencija i nove tehnologije, ekonomija suradnje, javni prijevoz s niskim razinama emisija, aktivna mobilnost (hodanje i vožnja biciklom) i odgovarajuća infrastruktura, istraživanje i inovacije, zgrade s niskim razinama emisija, urbana poljoprivreda, gradske zelene površine.

⊖ RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Uništavanje okoliša i klimatske promjene, onečišćenje, starenje društva, kriminal i sigurnosne prijetnje, prijevare i korupcija, socijalne nejednakosti, porast cijena stambenih nekretnina.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

U području razvoja Komisija ima nov pristup u pogledu „suradnje Europske unije s gradovima i lokalnim vlastima u trećim zemljama”, pri čemu se vanjska potpora EU-a usredotočuje na planiranje, financiranje i upravljanje gradovima.

Plan EU-a za gradove pokrenut je u svibnju 2016. u okviru **Amsterdamskog pakta**. Planom se uvodi nova radna metoda na više razina kojom se promiče suradnja država članica, gradova, Komisije i drugih dionika radi poticanja rasta, kvalitete života i inovacija u europskim gradovima te utvrđivanja i rješavanja socijalnih problema. Svrha je Plana EU-a za gradove poboljšati kvalitetu života u urbanim područjima radom na konkretnim prioritetima u okviru posebnih partnerstava.

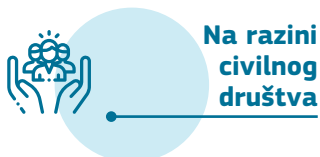
Trenutačni pritisci na stambene nekretnine u Irskoj djelomično su posljedica pada obujma stanogradnje. Irska vlada pokrenula je 2016. Akcijski plan „Rebuilding Ireland” („Obnovimo Irsku”) za stambeni sektor i prevenciju beskućništva, čiji je cilj povećati ponudu stambenih nekretnina u svim skupinama. Akcijski plan temelji se na pet glavnih „stupova” za rješavanje konkretnih pitanja: rješavanje problema beskućništva, brža izgradnja socijalnih stanova, izgradnja većeg broja stambenih nekretnina, unaprjeđenje sektora iznajmljivanja i iskorištavanje postojećih stambenih jedinica.

Projekt „Global Nachhaltige Kommune” (globalne održive općine) projekt je koji se provodi u njemačkoj regiji Sjeverna Rajna-Vestfalija kojim se pomaže petnaest lokalnih uprava, od malih i srednjih do velikih gradova i ruralnih područja, sustavnom potporom izradi strategije održivosti za rješavanje njihovih konkretnih lokalnih izazova, na temelju općeg okvira ciljeva održivog razvoja. Pristup se primjenjivao i u drugim njemačkim regijama.

LIPOR je međuopćinsko društvo za gospodarenje otpadom šireg područja Porta u Portugalu koje je zaduženo je za gospodarenje, oporabu i obradu komunalnog otpada proizvedenog u povezanim općinama. LIPOR je uložio sredstva u izgradnju zabavnog parka na starom odlagalištu nakon što je provedena sanacija okoliša i krajobraza. Izgrađene su površine za igru, slobodno vrijeme i sport.

Urbani laboratorij, estonska nevladina organizacija, bavi se razvojem održivih i uključivih gradova. Urbani laboratorij savjetuje lokalne vlasti, uvodi moderne trendove u Estoniju i podiže razinu svijesti građana o njihovu životnom okruženju.

Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Održiva potrošnja i proizvodnja usmjerene su na smanjenje ekološkog otiska Europe promjenom načina proizvodnje, distribucije i potrošnje robe te upotrebe resursa. EU je proteklih godina ostvario napredak prema resursno učinkovitom, zelenom i konkurentnom gospodarstvu s niskom razinom emisija ugljika, ali održiva potrošnja i proizvodnja i dalje su ključni izazov za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja u EU-u za koje su potrebni stalni naponi na svim razinama. Pristup EU-a jest promicanje učinkovite upotrebe resursa uz istodobno smanjenje utjecaja na okoliš prijelazom na kružno gospodarstvo u kojem se vrijednost proizvoda, materijala i resursa u gospodarstvu održava što je dulje moguće, a stvaranje otpada i onečišćenje svode na najmanju moguću mjeru. Pedeset i četiri mjere iz Akcijskog plana EU-a za kružno gospodarstvo iz 2015. provode se u svim fazama ciklusa proizvoda i materijala (proizvodnja, potrošnja, gospodarenje otpadom, tržište sekundarnih sirovina, inovacije i ulaganje, praćenje) i u pet prioritarnih područja (plastika, otpad od hrane, kritične sirovine, izgradnja i rušenje, biomasa i proizvodi na biološkoj osnovi). Do 2018. provedeno je više od 85 % mjera te je pokrenuta provedba preostalih mjera. Europska platforma dionika kružnog gospodarstva pokrenuta je 2017. radi poticanja poduzeća, javnih tijela i drugih dionika da razmjenjuju znanje i dobre prakse, a platforma EU-a o gubitku i rasipanju hrane pokrenuta je 2016. U okviru plana EU-a za gradove osnovano je posebno partnerstvo koje bi trebalo razmotriti to pitanje i predložiti mjere za uvođenje kružnog gospodarstva u gradove. Nadalje, Strategijom EU-a za biogospodarstvo, koja je obnovljena 2018., podupire se modernizacija i jačanje industrijske osnove EU-a stvaranjem novih lanaca vrijednosti te zelenijih i troškovno učinkovitijih industrijskih procesa. Kad je riječ o vanjskom djelovanju, EU promiče odgovorno upravljanje lancima opskrbe te poštene i etične sustave trgovanja u okviru svojeg trgovinskog programa utemeljenog na vrijednostima. Osim toga, EU u provedbi svojih razvojnih politika, politike proširenja i politike susjedstva naglašava važnost održive potrošnje i proizvodnje.

KLJUČNI TRENDVI

- **Odvajanje gospodarskog rasta od potrošnje prirodnih resursa** mjeri se stopom produktivnosti resursa i energije EU-a. EU je od 2001. povećao produktivnost resursa za 36,4 % (2017.) i energetske produktivnost za 29,2 % (2016.), što znači da je po jedinici utrošenog materijala ili energije proizvedeno više proizvoda (mjereno BDP-om).
- Od 2004. do 2016. **količina** stvorenog **otpada**, ne uključujući veći mineralni otpad, smanjila se u EU-u za 6,5 %. U razdoblju od 2004. do 2014. **stopa recikliranja EU-a** blago je porasla s 53 % na 55 %, a stopa kružne uporabe materijala, koja pokazuje udio materijala koji potječu iz prikupljenog otpada u ukupnoj uporabi materijala, porasla je s 8,3 % na 11,7 %.
- Gospodarstvo EU-a ovisi o sirovinama iz ostatka svijeta. Više od 60 % ukupnog fizičkog uvoza u EU čine sirovine.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 11 država članica EU-a imalo više od 60 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 12. Sveukupno gledajući države članice EU-a, samo je jedan cilj održivog razvoja imao slabiji rezultat.

SADAŠNJI TRENDovi U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Europa će i dalje morati usmjeravati napore na održivu proizvodnju i potrošnju s obzirom na pritisak na opskrbu sirovinama i relativno ograničene domaće materijalne resurse. Posebnu pozornost treba posvetiti metalnim rudama i kritičnim sirovinama gdje Europa posebno ovisi o uvozu. Osim toga, posebnu pozornost trebat će posvetiti teškim, energetske intenzivnim materijalima, kao što su cement, aluminij, čelik i plastika, s obzirom na njihov potencijal za smanjenje emisija stakleničkih plinova. Potrebno je obratiti pozornost i na sektore u kojima upotreba resursa ima posebno velik utjecaj na okoliš (npr. s obzirom na količinu utrošene vode, onečišćenje, kvalitetu zraka i hranjive tvari), kao što su prehrambeni sustavi i tekstil. Zahvaljujući revidiranom zakonodavstvu EU-a o otpadu i akcijskom planu EU-a o rasipanju hrane, EU će svake godine smanjivati količinu otpada od hrane kako bi pridonio ostvarenju globalnog cilja smanjenja otpada od hrane za polovinu do 2030. Zakonodavstvom o otpadu pravno obvezujuća stopa recikliranja podići će se na 60 % do 2030., a za mnoge ambalažne materijale ta će stopa biti i viša. Trebat će povećati ne samo količinu nego i kvalitetu recikliranja, boljim dizajnom proizvoda smanjiti utrošak resursa i proizvodnju otpada i primjenjivati sustavne pristupe kojima je svrha proizvode i materijale što dulje zadržati u upotrebi, čime će se dodati vrijednost u gospodarstvu. Potrebno je povećati udio recikliranog materijala u novim proizvodima, posebno u proizvodima od plastike.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Promjene ponašanja, društvena uključenost, pritisak društva radi uvođenja održivih proizvodnih lanaca, partnerstva i participativna politika, obrazovanje, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, anticipativne politike za pravednu tranziciju, umjetna inteligencija, nove tehnologije, istraživanje i inovacije, ekonomija suradnje i kružno gospodarstvo, biogospodarstvo, digitalizacija, održivo financiranje, reforma oporezivanja (npr. oporezivanje resursa i onečišćenja), zelena nabava, pametni gradovi, internet stvari, otvorena i poštena trgovina.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Tradicionalni/konzervativni obrasci potrošnje i proizvodnje, otpor sektora/regija koji gube svoje tradicionalne gospodarske djelatnosti, spora promjena regulatornog okruženja, nedostatak financijskih poticaja.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Jedna je od vodećih inicijativa EU-a na međunarodnom planu SWITCH to green („Prijelaz na zeleno”) u okviru koje se susreću vlade i dionici iz EU-a i partnerskih zemalja i zalažu za donošenje praksi održive potrošnje i proizvodnje u privatnom sektoru.

Novi propisi EU-a o otpadu doneseni su 2018. Cilj im je da do 2030. sve države članice ostvare minimalnu stopu ponovne upotrebe ili recikliranja komunalnog otpada od 60 % i ambalažnog otpada od 70 % te da do 2035. smanje udio otpada odloženog na odlagalištima na manje od 10 %. Novim se pravilima o otpadu prvi put od država članica zahtijeva donošenje posebnih programa za sprečavanje rasipanja hrane te za smanjenje, praćenje i izvješćivanje o razinama otpada od hrane.

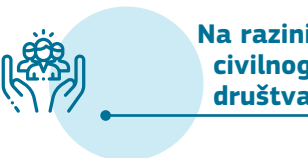
U nedavnom zakonodavnom prijedlogu u Švedskoj smanjuje se porez na dodanu vrijednost (PDV) koji se naplaćuje za popravke i utvrđuju porezni odbici za troškove rada pri popravku. Tom će se mjerom smanjiti troškovi potrošača za popravak kućanskih aparata i potaknuti ih da se odluče za popravak, umjesto bacanja starih i kupovanja novih aparata.

Uz pomoć fondova EU-a Ljubljana je razvila integrirani sustav za gospodarenje otpadom koji obuhvaća 37 općina s regionalnim centrom za gospodarenje otpadom. Od ulaska u EU glavni grad Slovenije poticao je odvojeno prikupljanje otpada i recikliranje te je za 59 % smanjio količinu otpada koji se odlaže na odlagališta. Ljubljana je ulagala i u sprječavanje nastanka otpada i ponovnu uporabu, a danas stvara 41 % manje otpada po glavi stanovnika u usporedbi s europskim prosjekom te je odlučila da se neće graditi dvije nove spalionice koje su prvotno bile planirane.

UMICORE se u razdoblju od 20 godina pretvorio iz belgijskog rudarskog društva za obojene metale u globalnu grupu specijaliziranu za tehnologije materijala i recikliranje s 10 000 zaposlenih i prometom od 10,4 milijardi EUR te ulaganjima u Belgiji, Bugarskoj, Nizozemskoj i Francuskoj. To je poduzeće uvelo model kružnog gospodarstva za uporabu vrijednih metala i kritičnih sirovina iz otpadne elektroničke i električne opreme.

Europski savez banaka hrane sa svojim je članovima svakog dana tijekom 2017. osigurao 4,1 milijun obroka u suradnji s 44 700 dobrotvornih organizacija. Od toga je koristi imalo 8,1 milijuna ljudi. Banke blisko surađuju sa subjektima u poslovanju s hranom kako bi se hrana koja bi se inače bacila sačuvala i stavila na raspolaganje osobama kojima je potrebna pomoć.

Poduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Klimatske promjene jedan su od najvećih globalnih izazova naše generacije. Za borbu protiv klimatskih promjena potrebno je globalno djelovanje kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova u svijetu. EU na međunarodnom planu predvodi napore za postizanje globalnog klimatskog dogovora. Međunarodna zajednica, uključujući EU, obvezala se da će zaustaviti porast globalne temperature na razini znatno nižoj od 2 °C iznad predindustrijskih razina i nastaviti ulagati napore kako bi se to povećanje ograničilo na 1,5 °C. Ti su ciljevi, potkrijepljeni znanstvenim istraživanjima u okviru Međuvladinog tijela za klimatske promjene, utvrđeni u Pariškom sporazumu. EU se obvezao smanjiti emisije stakleničkih plinova za 20 % do 2020. i za najmanje 40 % do 2030. (u odnosu na razine iz 1990.). EU je na dobrom putu da ostvari svoje ciljeve smanjenja emisija do 2020. i donio je propise za postizanje svojeg cilja za 2030., uključujući ambiciozno zakonodavstvo o energetskej učinkovitosti i obnovljivoj energiji. Od 2013. [strategijom EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama](#) podupiru se djelovanja kojima je svrha povećati otpornost EU-a na klimatske promjene. Međutim, EU treba učiniti još više kako bi ostvario ciljeve Pariškog sporazuma i znatno smanjio svoju ovisnost o fosilnim gorivima, koja su i dalje u znatnoj mjeri subvencionirana. Komisija je u studenome 2018. predstavila svoju stratešku dugoročnu viziju za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo do 2050. U njoj se opisuje način na koji bi svi sektori i politike trebali pridonijeti ostvarenju tog prijelaza. Na međunarodnom planu EU u svoje vanjske i sigurnosne politike, razvojne politike, politike proširenja i politike susjedstva aktivno uključuje klimatske ciljeve. Borba protiv klimatskih promjena uvrštena je i u poglavlja o trgovini i održivom razvoju novih trgovinskih sporazuma i sporazuma o ulaganju EU-a i sastavni je dio stajališta EU-a u okviru G20, vodećeg foruma najvećih svjetskih gospodarstava.

KLJUČNI TRENDVI

- EU i dalje uspješno **razdvaja svoj gospodarski rast od svojih emisija stakleničkih plinova**: tijekom razdoblja 1990.–2017. ukupan bruto domaći proizvod EU-a povećao se za 58 %, dok su se ukupne emisije stakleničkih plinova smanjile za 22 % u usporedbi s razinama iz 1990. Na razini država članica postoje znatne razlike u kretanju emisija stakleničkih plinova od 1990., pri čemu su neke države članice svoje emisije smanjile za gotovo 60 %, a nekoliko država članica svoje je emisije povećalo.
- **Intenzitet stakleničkih plinova pri potrošnji energije**, tj. emisije po jedinici utrošene energije, pao je za 12,1 % u razdoblju od 2000. do 2016. .
- EU nastoji ostvariti svoj cilj **energetske učinkovitosti** za 2020. **od 20 %**. Potrošnja primarne energije u EU-u smanjila se od 2005. do 2016. za 9,9 %, a krajnja potrošnja energije za 7,1 %. U razdoblju 1980.–2016. **gubici država članica povezani s vremenom i klimatskim promjenama** iznosili su ukupno 410 milijardi EUR u vrijednostima iz 2016.
- Subvencije za fosilna goriva i dalje su visoke. Procjenjuje se da je u razdoblju od 2014. do 2016. u EU-u proizvodnja i potrošnja fosilnih goriva svake godine subvencionirana sa 112 milijardi EUR.
- EU nastoji ostvariti opći cilj od 20 % **rashoda povezanih s klimom** u aktualnom **europskom višegodišnjem proračunu** za razdoblje 2014.–2020. te je predložio povećanje tog cilja na najmanje 25 % u razdoblju 2021.–2027.

- U razdoblju od 2013. do 2018. broj država članica s nacionalnom **strategijom za prilagodbu klimatskim promjenama** povećao se sa 15 na 25, a u preostalim se državama članicama nacionalne strategije izrađuju. Procjenjuje se da će u 2018. 26 % svih gradova u EU-u i 40 % gradova iznad 150 000 stanovnika imati lokalne planove prilagodbe.
- EU i njegove države članice **najveći su svjetski izvor financiranja borbe protiv klimatskih promjena**: EU, Europska investicijska banka i države članice osigurale su u 2017. 20,4 milijardi EUR pomoći zemljama u razvoju za borbu protiv klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama, što je više nego dvostruko u odnosu na iznos iz 2013. Riječ je o približno polovini ukupnih sredstava za tu namjenu u svijetu.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 22 država članica EU-a imalo više od 80 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 13. Pet država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

EU je i dalje odlučan da bude predvodnik u borbi protiv klimatskih promjena i da do 2030. ostvari svoj cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova od najmanje 40 % u odnosu na razinu iz 1990. U jesen 2018. Komisija je predstavila prijedlog dugoročne strateške vizije EU-a u skladu s Pariškim sporazumom koja uključuje mehanizme za postizanje nultih neto stakleničkih plinova u EU-u do 2050. Komisija je iznijela sveobuhvatnu viziju stvaranja modernijeg, konkurentnijeg, otpornijeg i socijalno pravednijeg europskog gospodarstva za sve Europljane, u kojem neće biti zapostavljenih. EU treba i dalje predvoditi djelovanja u području klimatskih politika i poticati ambicioznije djelovanje na globalnoj razini nakon 2030. u svim zemljama koje su najveći svjetski zagađivači. U tom je kontekstu u žarištu daljnje jačanje ambicioznog globalnog odgovora na utjecaj klimatskih promjena. Smanjenje rizika od katastrofa, prilagodba klimatskim promjenama i ublažavanje klimatskih promjena i dalje je jedan od najvažnijih prioriteta. EU će i dalje surađivati u međunarodnim forumima, kao što su Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva i Međunarodna pomorska organizacija.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Čista energija i mobilnost s niskom i nultom stopom emisija, kružno gospodarstvo s niskom razinom emisija, biogospodarstvo i održivi proizvodni lanci, promjena ponašanja, participativna politika, anticipativne politike za pravednu tranziciju, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, inovativno i održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, zelena nabava, reforma oporezivanja (npr. oporezivanje upotrebe resursa i onečišćenja), obrazovanje, zelena digitalizacija, umjetna inteligencija i nove tehnologije, istraživanje i inovacije, otporna društva, multilateralnost, prihvaćanje ekoloških proizvoda i usluga.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Nedovoljna javna i privatna ulaganja, geopolitička nestabilnost i prijetnje sigurnosti, povratak na gospodarski protekcionizam u cijelom svijetu, socijalne nejednakosti, sve veća potrošnja energije i negativan utjecaj na okoliš koji je posljedica digitalizacije, daljnje uništavanje ekosustava i biološke raznolikosti, spora promjena regulatornog okruženja.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Globalni savez EU-a za borbu protiv klimatskih promjena (GCCA+) nastoji ojačati politički dijalog i pružati potporu naporima zemalja u razvoju za rješavanje pitanja klimatskih promjena.

Lokalne vlasti ključni su pokretači borbe protiv klimatskih promjena na razini upravljanja koja je najbliža građanima. Sporazumom gradonačelnika EU-a za klimu i energiju okupljaju se tisuće lokalnih tijela vlasti koja su se dobrovoljno obvezala na provedbu klimatskih i energetske ciljeva EU-a. Sporazum je znatno pridonio i podizanju svijesti na lokalnoj razini o potrebi pripreme na posljedice klimatskih promjena, pri čemu ključnu ulogu u zaštiti ljudi i imovine imaju lokalne mjere za prilagodbu i otpornost.

Francuska je za općine s više od 20 000 stanovnika (koje obuhvaćaju 90 % stanovništva Francuske) uvela obvezu donošenja lokalnih klimatskih planova, koji moraju uključivati mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama. Oko 75 % francuskih općina razvilo je u 2018. lokalne planove za ublažavanje posljedica, a oko 55 % ih je razvilo lokalne planove prilagodbe. Te su stope 2 do 5 puta veće nego u zemljama u kojima ne postoji takav nacionalni propis.

Geotermalna elektrana u Prelogu u Hrvatskoj moći će iskoristiti puni energetske potencijal geotermalnih voda, tj. toplinu termalnih voda i energiju plinova kao što je metan koji se nalaze u vodonosnicima i otopljeni su u vodi, zbog čega ta elektrana ima približno nultu stopu emisija stakleničkih plinova. Njezin bi koncept mogao poslužiti kao osnova održivijeg iskorištavanja geotermalnih izvora i mogao bi se replicirati u Europi i svijetu.

Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology (HYBRIT) inicijativa je koju su 2016. pokrenula tri velika švedska trgovačka društva. Cilj im je uspostaviti proces proizvodnje željeza s približno nultom stopom emisija stakleničkih plinova, u kojem se kisik iz željezne rude uklanja primjenom plina vodika umjesto koksa (iz ugljena).

Inicijativa EU-a pod nazivom Europske snage solidarnosti mogla bi do 2020. namijeniti više od 40 milijuna EUR kako bi se mladima omogućilo volontiranje u lokalnim zajednicama na projektima kojima se podupiru okoliš i klimatska politika. Jedan je primjer projekt Vänö Vänner u Finskoj, koji je mladim Talijanima omogućio sudjelovanje u izradi održivih i ekološki prihvatljivih rješenja za razvoj kulturnog krajobraza na području arhipelaga oko Turkuua i time doprinos pozitivnom klimatskom djelovanju.

Održiv razvoj uz očuvanje i održivo iskorištavanje oceana, mora i morskih resursa

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Dvadeset tri od 28 država članica EU-a raspolažu obalnim područjem. Obala EU-a sedam je puta duža od obale SAD-a i četiri puta duža od obale Rusije. Samo sa svojim udaljenim regijama EU raspolaže najvećim pomorskim područjem na svijetu. Sa susjednim zemljama EU dijeli četiri glavna morska područja: Baltičko more, Sredozemno more, Crno more i sjeveroistočni Atlantski ocean, pri čemu su promjene u staništima, prekomjerni izlov, onečišćenje i acidifikacija neki od najvažnijih čimbenika koji utječu na ekološki status tih područja. Mjerenja pokazuju da se europske obalne vode odlikuju vrlo visokom kvalitetom vode za kupanje, ali organske i kemijske onečišćujuće tvari koje su rezultat ljudskog djelovanja te morski otpad i dalje predstavljaju ozbiljnu prijetnju europskim morskim ekosustavima: početkom 2018. samo je od 40 % do 58 % obalnih voda EU-a bilo u dobrom kemijskom stanju. Politika EU-a u području okoliša, uključujući njezinu vodeću ulogu na temelju Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, kao i integrirana pomorska politika EU-a pružaju okvir za holistički pristup tim problemima. Predlažu se nova pravila na razini EU-a koja se odnose na 10 plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu najčešće prisutnih na europskim plažama te na izgubljeni i napušteni ribolovni alat, koji zajedno čine 70 % ukupnog morskog otpada. Zahvaljujući novim pravilima Europa će biti predvodnica u rješavanju tog problema s globalnim implikacijama. Europska unija podupire očuvanje obalnih i morskih područja na svjetskoj razini. EU-ovim programom međunarodnog upravljanja oceanima za budućnost naših oceana utvrđen je opći okvir za jačanje međunarodnog upravljanja oceanima kako bi se osiguralo da su oceani sigurni, zaštićeni, čisti te da se iskorištavaju na zakonit i održiv način. Nadalje, EU-ovi trgovinski sporazumi i sporazumi o ulaganju uključuju posebne odredbe o održivom upravljanju i očuvanju prirodnih resursa, kao što su bioraznolikost mora i ribarstvo. U okviru EU-ova programa za promatranje Zemlje Copernicus osigurani su i proizvodi za praćenje stanja oceana, u cilju poboljšanja kvalitete vode.

KLJUČNI TRENDVI

- Između 2012. i kraja 2016. pokrivenost **zaštićenih morskih područja** u Europi gotovo se udvostručila (sa 6 % na 10,8 % morske površine EU-a) i nastavlja se povećavati, prvenstveno zahvaljujući EU-ovoj pomorskoj mreži „Natura 2000”. Tri su europske regije nadmašile su 2016. cilj bioraznolikosti iz Aichijske od 10 % (Baltičko, Sredozemno i Crno more), a sjeveroistočni Atlantski ocean bio je vrlo blizu tom cilju (9,9 %).
- Prema posljednjoj dostupnoj procjeni, stanje očuvanosti velike većine pojedinačnih morskih staništa i vrsta nepovoljno je. Od 1988. bilježi se neprekidan i zabrinjavajući porast kiselosti oceana. Od 2008. ostvaren je znatan napredak u definiranju, praćenju i procjeni dobrog **stanja morskog okoliša**, što je preduvjet za mjerenje napretka prema postizanju cilja čistih i zdravih oceana i mora.
- Poboljšana je **održivost ribarstva** u sjeveroistočnom Atlantiku, odakle potječe 75 % ulova u EU-u. Broj komercijalno važnih ribljih stokova koji se održivo izlovljavaju povećao se s 34 % u 2007. na 60 % u 2015. Ribarstvo u Sredozemnom i Crnom moru ne napreduje istim tempom prema održivosti. U Sredozemnom moru prekomjerno se izlovljava više od 80 % stokova.
- **Plavo gospodarstvo** EU-a za 2,5 puta premašuje ukupnu vrijednost europskoga aeronautičkog i obrambenog sektora. Ostvaruje godišnji promet od **566 milijardi EUR (što je za 7,2 % više u odnosu na 2009.) i zapošljava 3,5 milijuna ljudi** (5 % više u odnosu na 2014.), što predstavlja povećanje od 7,2 %, odnosno 2 % u usporedbi s 2009. U nekoliko država članica EU-a plavo gospodarstvo raslo je brže od nacionalnoga gospodarstva. Ujedinjena Kraljevina, Španjolska, Italija, Francuska i Grčka najveća su plava gospodarstva u Europi.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da su četiri države članice EU-a imale više od 60 bodova od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 14. Pet država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu. Sveukupno gledajući, za taj su cilj održivog razvoja države članice EU-a ostvarile najslabiji rezultat, uz velike razlike među državama članicama.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Europska unija i dalje će biti aktivna u oblikovanju međunarodnog upravljanja oceanima u svim relevantnim međunarodnim forumima i bilateralno s ključnim globalnim partnerima, s obzirom na to da je oko 60 % oceana izvan granica nacionalne jurisdikcije. Potrebna su dodatna nastojanja u području međusektorske i prekogranične suradnje, posebno na regionalnoj razini, kako bi se riješili postojeći i novi izazovi. Taj će se zamah pojačati uvođenjem UN-ove inicijative „2021.–2030.: desetljeće znanosti o oceanima za održivi razvoj”, u koju je EU aktivno uključen. Europska unija nastavit će promicati stvaranje zaštićenih područja i učinkovito i znanstveno utemeljeno upravljanje tim područjima. Potrebna su dodatna nastojanja za postizanje održivog ribarstva, posebno u Sredozemnom i Crnom moru. Problem onečišćenja mora, uključujući plastiku, buku i unos hranjivih tvari iz poljoprivrede, ostat će prisutan. Unos novog plastičnog otpada u ocean može se s vremenom smanjiti, ali plastika koja je već prisutna u oceanu i dalje će uzrokovati negativne učinke. Potrebne su pojačane mjere za smanjenje ispuštanja broskog otpada i drugih oblika onečišćenja, posebno hranjivih tvari i buke. Plavo gospodarstvo u Europi nastavit će rasti. Procjenjuje se da bi se do 2030. svjetsko plavo gospodarstvo moglo udvostručiti. Za Europu to bi značilo 10,8 milijuna novih radnih mjesta i više od 1 bilijuna EUR prometa. Do 2021. sve vode EU-a bit će obuhvaćene pomorskim prostornim planovima koji se temelje na ekosustavima.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Međunarodno i regionalno upravljanje oceanima, promjena ponašanja, društvena uključenost i participativna politika, veliki podaci, promatranje Zemlje, umjetna inteligencija, podvodne i nove tehnologije (npr. molekularna znanost), istraživanja i inovacije, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, zelena nabava, reforma oporezivanja (npr. oporezivanje iskorištavanja resursa i onečišćenja), internet stvari, obrazovanje, digitalizacija, ekonomija suradnje i kružno gospodarstvo s niskim udjelom ugljika.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Uništavanje okoliša i klimatske promjene, onečišćenje, neodgovorni turizam, prekomjerni izlov, nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov, socijalne nejednakosti.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

EU na međunarodnoj razini

Sveatlantski savez za istraživanje oceana osnovan 2017. rezultat je suradnje između EU-a, Brazila i Južne Afrike, a cilj mu je produbiti znanstvena saznanja o morskim ekosustavima i njihovoj povezanosti s oceanima, klimatskim promjenama i hranom.

Na razini EU-a

EU, njegove države članice i partneri pripremaju skup konkretnih mjera za postizanje zdravog i produktivnog morskog okoliša za Baltičko more, sjeveroistočni Atlantik i Sredozemno more do 2020., na temelju praćenja i ocjenjivanja. Uz to, EU promiče dodatne ambiciozne regionalne inicijative u vezi s individualnim pritiscima, kao što je obveza iz 2017. o smanjenju emisija NO_x za 80 % za brodove koji plove u Baltičkom moru radi rješavanja problema eutrofikacije u regiji.

Na razini država članica

Francuska je nedavno odredila nova zaštićena morska područja. Među njima je najveće morsko područje mreže Natura 2000 pod nazivom „Mers Celtiques – Talus du golfe de Gascogne” (Keltsko more – strmina Biskajskog zaljeva), koje se proteže na više od 62 320 km² i pružit će zaštitu za staništa morskih grebena i pokretne morske vrste, obalnog dupina i dobrog dupina.

Na regionalnoj/ lokalnoj razini i na razini poduzeća

Projekt „Čisti arhipelag” jest javno-privatno partnerstvo s više dionika pod vodstvom regije Toskane u Italiji u suradnji s talijanskim Ministarstvom okoliša, Unicoop Firenze i drugim udruženjima. Provedba je započela u travnju 2018. u suradnji s 10 brodova članova ribarske zadruge. Cilj je projekta uklanjanje morskog otpada. Cilj je partnerstva ponuditi ribarima gospodarske poticaje za prikupljanje plastike izvađene iz mora i njezino donošenje na sabirna mjesta u lukama. Prikupljena plastika potom će se reciklirati.

Na razini civilnog društva

Projekt „Fish Forward” pod vodstvom WWF-a Austrije okuplja 17 partnera koji surađuju s potrošačima, korporativnim sektorom i vladinim institucijama kako bi poduprli društveno pravednu i klimatski pametnu proizvodnju i potrošnju plodova mora. Projektom se osigurava odgovorno upravljanje ribarstvom i sljedivost te pridonosi održivom korištenju oceana i morskih resursa.

Zaštita, obnova i poticaj održivoj upotrebi kopnenih ekosustava, održivo upravljanje šumama, borba protiv dezertifikacije, zaustavljanje i poništenje degradacije tla te prestanak smanjivanja bioraznolikosti

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Postignut je znatan napredak u jačanju okvirâ politike i baze znanja u skladu sa zakonodavstvom EU-a o prirodi i strategijom EU-a o bioraznolikosti do 2020. Europske šume oporavile su se nakon stoljećâ gubitka i degradacije te danas pokrivaju više od 40 % područja EU-a, no potrebno je poboljšati njihovo stanje očuvanosti. Prirodni resursi postavljaju ekološke granice našim socioekonomskim sustavima („granice planeta”). Nedavna izvješća Međuvladine znanstveno-političke platforme o bioraznolikosti i uslugama ekosustava jasno pokazuju dugotrajne i razorne učinke degradacije tla i gubitka bioraznolikosti na ljudska društva. Unatoč ostvarenom napretku, pritisci na europski i globalni prirodni kapital koji proizlaze iz naših obrazaca proizvodnje i potrošnje i dalje su visoki i vjerojatno će nastaviti rasti. Iskorištavanje planeta preko njegovih granica moglo bi ugroziti ili čak poništiti rast životnog standarda ljudi. Na međunarodnoj razini EU svojom vanjskom politikom radi na ostvarivanju tih ciljeva. Aktivno podupire multilateralne sporazume u području zaštite okoliša, potiče promjenu politika u partnerskim zemljama, promiče društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje te u sve mjere uključuje okolišna pitanja.

KLJUČNI TRENDVI

- Povećao se broj **zaštićenih područja u okviru mreže „Natura 2000”** te mjera očuvanja koje su poduzete za ta područja, koje su prijavljene za gotovo 70 % njih (2018.). U EU-u je 2017. bilo zaštićeno više od 790 000 km² kopnenih staništa, što je obuhvaćalo 18,2 % kopnene površine EU-a. Države članice s najvećim postotkom zaštićenih područja su Slovenija (37,9 %), Hrvatska (36,6 %) i Bugarska (34,5 %).
- Izvješće EU-a o stanju prirode na temu stanja očuvanosti vrsta i staništa od europskog interesa pokazuje da mnoge vrste i staništa nisu u povoljnom stanju očuvanosti. U EU-u je 2012. samo 23 % procijenjenih vrsta te 16 % procijenjenih staništa bilo u „povoljnom” stanju očuvanosti, a samo 52 % vrsta ptica nije bilo ugroženo. Općenito, revizijom na sredini razdoblja strategije za bioraznolikost do 2020. potvrđeno je da su se gubitak bioraznolikosti i degradacija usluga ekosustava u EU-u nastavili.
- **Šume** su 2015. pokrivale 41,9 % ukupne kopnene površine EU-a. U razdoblju 2009.–2015. udio šuma u EU-u u odnosu na ukupnu kopnenu površinu blago se povećao za 2,6 %.
- U Izvješću o stanju okoliša za 2015. (Europska agencija za okoliš) istaknuto je loše **stanje tla** u Europi. Nastojanja za rješavanje i ublažavanje erozije tla vodom urodila su nekim pozitivnim rezultatima: uzmemo li u obzir mogući učinak mjera zajedničke poljoprivredne politike na eroziju tla, područja u EU-u za koja se procjenjuje da su izložena riziku od teške erozije tla vodom smanjila su se u razdoblju 2000.–2012. za 14 %. Međutim, unatoč mjerama uložanima u ograničavanje prekrivanja tla, prenamjena zemljišta u umjetna područja u EU-u ubrzano je rasla tijekom godina, pa je tako rast u razdoblju 2012.–2015. bio oko 6 % veći nego u razdoblju 2009.–2012. Osim toga, 45 % poljoprivrednog zemljišta EU-a čine tla siromašna organskim tvarima (koje utječu na plodnost tla i bioraznolikost).

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 19 država članica EU-a imalo više od 70 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 15. Četrnaest država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

⊖ SADAŠNJI TRENDVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Trenutačne globalne i europske procjene pokazuju stalnu tendenciju gubitka bioraznolikosti, degradacije tla i ekosustava s negativnim posljedicama na usluge ekosustava (hrana, voda, materijali, energija itd.), čime se ugrožava gospodarska proizvodnja i dobrobit Europe. Nastojanja u provedbi zakonodavstva EU-a o prirodi moraju se znatno povećati kako bi se osiguralo da do 2030. EU znatno poboljša stanje očuvanosti vrsta i staništa važnih za EU zaštićenih Direktivom o pticama i Direktivom o staništima. Također je potrebno ubrzati oporavak bioraznolikosti šuma. Europska unija morat će odigrati ključnu ulogu na 15. konferenciji stranaka Konvencije o bioraznolikosti u Pekingu u Kini krajem 2020., na kojoj se očekuje donošenje novog okvira za bioraznolikost nakon 2020. radi sprječavanja gubitka bioraznolikosti na svjetskoj razini.

+ MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Promjena ponašanja, društvena uključenost i participativna politika, pritisak društva radi uvođenja održivih proizvodnih lanaca (agroekologija, ekološka poljoprivreda), društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, zelena nabava, šira primjena prirodnih rješenja, reforma oporezivanja (npr. oporezivanje upotrebe resursa i onečišćenja), obrazovanje, umjetna inteligencija i nove tehnologije, istraživanja i inovacije, ekonomija suradnje i kružno gospodarstvo s niskim udjelom ugljika, otporna društva, multilateralnost, otvorena i pravedna trgovina, održivi turizam.

⊖ RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Uništavanje okoliša i klimatske promjene, ekološka skeptičnost i povezane promjene politika, kratkoročno razmišljanje, otpor promjenama u sustavu proizvodnje hrane, niska javna i privatna ulaganja, geopolitička nestabilnost i prijetnje sigurnosti, socijalne nejednakosti.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Na razini EU-a

EU je 2017. donio akcijski plan za prirodu, ljude i gospodarstvo. Tim se planom želi ubrzati provedba zakonodavstva EU-a i napredak prema ostvarenju cilja EU-a za 2020., a to su zaustavljanje i smanjenje gubitka bioraznolikosti i usluga ekosustava, te bolje uzeti u obzir socioekonomske ciljeve. Dopunjen je inicijativom za borbu protiv smanjenja broja oprašivača u EU-u i za doprinos nastojanjima za očuvanje okoliša na svjetskoj razini.

Na razini država članica

U Francuskoj je osnovana nova Agencija za bioraznolikost na temelju novog Zakona o oporavku bioraznolikosti, prirode i krajobrazâ. U planu za bioraznolikost od 4. srpnja 2018. naglašava se važnost zajedničkog suočavanja s izazovima klimatskih promjena i bioraznolikosti te uključuju novi ciljevi u pogledu „neto neprenamjene zemljišta”, zelenih urbanih područja, agroekologije i zaštite tla, kao i djelovanja povezana s plaćanjima za usluge u području okoliša, oprašivačima i obnovom ekosustava.

Na regionalnoj/ lokalnoj razini

U njemačkoj saveznoj pokrajini Baden Württembergu financiranje očuvanja prirode u 10 je godina povećano s 30 milijuna EUR na 90 milijuna EUR. Proglašavanjem nacionalnih parkova i obnovom ekosustava ostvarene su koristi za poljoprivrednike i gospodarstvo, uključujući novoosnovana poduzeća koja proizvode ambalažni papir s bioraznolikih travnjaka, kao i za sektor prirodnog turizma.

Na razini poduzeća

Pedeset devetero austrijskih poljoprivrednika, SPAR i WWF udružili su snage u projektu „Zdravo tlo za zdravu hranu”. Poduzeće SPAR jamči prodaju proizvedenog povrća i isplatu bonusa od 30 EUR po pohranjenoj toni CO² u tlu, čime promiče održivu praksu upravljanja tlom. Za praćenje učinkovitosti projekta upotrebljavaju se uzorci tla.

Na razini civilnog društva

Grčko ornitološko društvo, WWF Grčka, bugarsko Društvo za zaštitu ptica i britansko Kraljevsko društvo za zaštitu ptica zajednički rade na zaustavljanju smanjenja populacije strvinara crkavice na Balkanu. Svoj su prekogranični pristup proširili na ostale zemlje duž preletničkog puta te ptičje vrste.

Održiv razvoj uz poticanje miroljubivih i uključivih društava, pravosuđe dostupno svima te izgradnja učinkovitih, odgovornih i uključivih institucija na svim razinama

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Europska unija jedan je od najuspješnijih mirovnih projekata na svijetu. U skladu sa smjericama europskih Ugovora, koji su potpisani 1957., EU se s ponosom može osvrnuti na 60 godina mira, demokracije i solidarnosti. Za promicanje mira, pomirenja, demokracije i ljudskih prava u Europi EU-u je 2012. dodijeljena Nobelova nagrada za mir. Promicanje i podupiranje vladavine prava i temeljnih vrijednosti EU-a jedan je od glavnih prioriteta EU-a u njegovim unutarnjim i vanjskim odnosima. U tom smislu učinkoviti pravosudni sustavi imaju ključnu ulogu. Njima se jamči da građani mogu u potpunosti uživati svoja prava, a poduzeća pravnu sigurnost i povoljno okruženje za ulaganja na jedinstvenom tržištu. Europska unija potiče države članice da poboljšaju neovisnost, kvalitetu i učinkovitost svojih pravosudnih sustava, među ostalim učinkovitim praćenjem u okviru europskog semestra i pregleda stanja u području pravosuđa u EU-u. Općenitije, Komisija osigurava poštovanje vladavine prava i ostalih temeljnih vrijednosti EU-a, koristeći se za tu svrhu svim raspoloživim alatima i instrumentima. Jedan od izazova za europska društva jest korupcija, koja ugrožava povjerenje u demokratske institucije i slabi odgovornost političkog vodstva. Komisija ima politički mandat za praćenje borbe protiv korupcije i provedbu sveobuhvatne politike EU-a za borbu protiv korupcije. Kad je riječ o vanjskim odnosima, EU svojom vanjskom i sigurnosnom politikom pridonosi međunarodnom miru i pomaže partnerskim zemljama da se uhvate u koštac s nestabilnim situacijama, uspostave odgovorne i transparentne institucije, potaknu participativno donošenje odluka i osiguraju uključiv i vjerodostojan izborni proces. Ljudska prava, rodna ravnopravnost, uključenost i nediskriminacija u središtu su Europskog konsenzusa o razvoju. Svojim politikama proširenja i susjedstva dodatno pridonosi miru i stabilnosti. Europska unija posebno aktivno promiče i pomaže kandidatima za pristupanje EU-u u pogledu ostvarivanja vladavine prava, reforme pravosuđa, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, sigurnosti, temeljnih prava i demokratskih institucija.

KLJUČNI TRENDVI

- **Percepcija kriminala, nasilja i vandalizma** poboljšana je; u 2016. tim se problemima osjetilo pogođenim 13,0 % europskog stanovništva, što je 2,9 postotnih bodova manje nego 2007.
- Iz Pregleda stanja u području pravosuđa u EU-u za 2018. vidljivo je da se, u usporedbi s 2010., **učinkovitost pravosudnih sustava** u državama članicama poboljšala ili je ostala stabilna u gotovo svim državama članicama. Međutim, građanski i trgovački postupci i dalje su dugotrajni u nekoliko država članica.
- **Rashodi opće države za sudove** u EU-u porasli su za više od 11 % u razdoblju 2007.–2016. te su 2016. iznosili nešto više od 50 milijardi EUR. Ta je stopa rasta bila nešto niža od rasta BDP-a.
- U 2018. 56 % stanovnika EU-a ocijenilo je **neovisnost sudova i sudaca** u svojoj zemlji kao „vrlo dobru” ili „prilično dobru”, što je porast od četiri postotna boda u usporedbi s 2016.
- Prema indeksu organizacije Transparency International o percepciji **korupcije** države članice EU-a i dalje se 2017. nalaze među najmanje korumpiranim zemljama na svijetu te čine polovinu od prvih 20 najmanje korumpiranih zemalja.
- Stanje u pogledu **vladavine prava** u nekim državama članicama izaziva zabrinutost, koja se rješava nizom mjera na razini EU-a.

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je 19 država članica EU-a imalo više od 70 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 16. Devet država članica EU-a među prvih je 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDovi U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIJENJENO

Europska unija nastavlja život u razdoblju mira. Svojim politikama proširenja i susjedstva dodatno pridonosi miru i stabilnosti. Europska unija aktivno promiče i pomaže i kandidatima za pristupanje EU-u u pogledu ostvarivanja vladavine prava, reforme pravosuđa, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, sigurnosti, temeljnih prava i demokratskih institucija. Vanjskopolitički odnosi i razvojna politika EU-a također doprinose miru u drugim dijelovima svijeta. Nadalje, EU nastavlja promicati i održavati vladavinu prava u svojim državama članicama. Potrebno je učiniti više za poboljšanje učinkovitosti, kvalitete i neovisnosti nacionalnih pravosudnih sustava u određenim državama članicama. Na međunarodnoj razini, u više je zemalja prisutan trend autoritarnih sustava upravljanja. Promicanje demokracije, ljudskih prava i vladavine prava ostat će stoga jedan od glavnih prioriteta EU-a u njegovim unutarnjim i vanjskim odnosima. Europska unija nastavit će raditi na poboljšanju pristupa pravosuđu, borbi protiv prijevara, kriminala i rješavanju sigurnosnih prijetnji daljnjim jačanjem suradnje i razmjene informacija između policijskih tijela i tijela za provedbu zakona država članica EU-a te će promicati međunarodnu suradnju u tom području.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Kulturne vrijednosti u skladu s poštovanjem temeljnih prava, društvena uključenost i participativna politika, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, obrazovanje, digitalizacija, umjetna inteligencija i nove tehnologije, istraživanja i inovacije, otporna infrastruktura i društva, multilateralnost, otvorena i poštena trgovina, razvojna pomoć.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Geopolitička nestabilnost i sigurnosne prijetnje, klimatske promjene i uništavanje okoliša, migracije i prisilno preseljenje, povratak na gospodarski protekcionizam diljem svijeta, nedostatak međunarodne suradnje, pritisci na vladavinu prava, populizam, društvene nejednakosti.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Pravilima EU-a o mineralima iz područja pogođenih sukobima iz 2017. utvrđuju se obveze dužne pažnje u lancu opskrbe za uvoznike EU-a koji uvoze kositar, tantal, volfram i zlato kako bi se osiguralo da se nabavljaju odgovorno bez izravnog ili neizravnog financiranja oružanih sukoba ili postupaka koji dovode do kršenja ljudskih prava u područjima pogođenima sukobom i područjima visokog rizika.

Ured europskog javnog tužitelja osnovan je 2017. kao neovisni europski ured za kazneni progon s ovlastima za istragu i kazneni progon kaznenih djela koja utječu na financijske interese EU-a. Nakon pripremnog trogodišnjeg razdoblja predviđeno je da Ured europskog javnog tužitelja preuzme svoje funkcije do kraja 2020. To će biti odlučujuće poboljšanje u borbi protiv prijevара, korupcije i drugih kaznenih djela na štetu proračuna EU-a.

Francuskim zakonom o obvezi stalnog praćenja iz 2017. društva su dobila dužnost provesti mjere kojima se društva kćeri, podugovarači i dobavljači u cijelome svijetu obvezuju na poštovanje dobre socijalne, ekološke i etičke prakse. Svrha je tog zakona da društva osvijeste svoju ulogu u sprečavanju tragedija u Francuskoj i inozemstvu, a žrtve da dobiju naknadu za štetu nastalu povredom nove obveze društva da provede planove nadzora. Odnosi se na društva s više od pet tisuća zaposlenih i sa sjedištem u Francuskoj, ili s više od deset tisuća zaposlenih i sjedištem u inozemstvu.

Dansko poduzeće za kontejnerski brodski prijevoz Maersk Line bilo je 2011. jedan od osnivača mreže za borbu protiv korupcije u pomorstvu. Riječ je o međusektorskom partnerstvu među društvima vlasnicima plovila, vlasnicima tereta i pružateljima usluga koji surađuju s ključnim dionicima, uključujući vlade i međunarodne organizacije, radi utvrđivanja i ublažavanja uzroka korupcije u pomorskoj industriji.

U Slovačkoj vlada promiče sudjelovanje civilnog društva i nevladinih organizacija u stvaranju, provedbi i kontroli javnih politika u raznim područjima. U području politike zaštite okoliša uspostavljeno je „Zeleno trojno partnerstvo” za usmjeravanje prijedloga i komentara nevladinih dionika u postupku donošenja i provedbe politika.

Jačanje sredstava provedbe i obnova globalnog partnerstva za održivi razvoj

EUROPSKA UNIJA DANAS

PREGLED / KVALITATIVNI PREGLED

Ciljevi održivog razvoja sveprožimajuća su dimenzija u provedbi globalne strategije za vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a kojom se utvrđuje vizija zajedničkog angažmana EU-a u svijetu. Europskim konsenzusom o razvoju pruža se okvir za zajednički pristup razvojnoj politici za EU i države članice na temelju ciljeva održivog razvoja. Na temelju načela usklađenosti politika u interesu razvoja, EU nastoji maksimalno povećati usklađenost i uspostaviti sinergiju među svojim različitim politikama kako bi podupro partnerske zemlje u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Europska unija danas je najveći svjetski pružatelj službene razvojne pomoći. Tijekom posljednjeg desetljeća odnos između donatora i primatelja postupno se razvio u ravnopravije partnerstvo. EU-ova politika proširenja i revidirana europska politika susjedstva usmjerene su na temeljne političke i gospodarske značajke, uključujući vladavinu prava, ljudska prava, demokraciju i održivi gospodarski rast i razvoj, što je u potpunosti u skladu s Programom Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. Humanitarni angažman EU-a uključuje rad u bliskom partnerstvu s velikim brojem humanitarnih i razvojnih organizacija UN-a i međunarodnih organizacija civilnog društva usmjerenih na očuvanje ljudskog dostojanstva. U politici EU-a u području trgovine i ulaganja na temelju vrijednosti, kako je utvrđeno u strategiji trgovine za sve, integrirani su ciljevi održivog razvoja, uključujući provedbu održivog razvoja u svim njegovim dimenzijama. Europska unija nastavlja snažno podupirati univerzalan, otvoren, nediskriminirajući i pravedan multilateralni trgovinski sustav na temelju pravila, uz podršku Svjetske trgovinske organizacije (WTO), te aktivno radi na očuvanju i jačanju WTO-a u svim njegovim funkcijama. Europska unija blisko surađuje i s drugim međunarodnim organizacijama, kao što su Ured visokog povjerenika za ljudska prava (OHCHR), Međunarodna organizacija rada (ILO) i Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD), radi promicanja ljudskih prava, društveno odgovornog poslovanja / odgovornog poslovnog ponašanja te socijalnih i ekoloških ciljeva u svojoj trgovinskoj politici. Europska unija aktivno promiče provedbu Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. i ciljeva održivog razvoja u okviru skupine G20. Europska unija jača svoje fiskalno i gospodarsko upravljanje u okviru europskog semestra koordinacije politika, čime pridonosi globalnoj makroekonomskoj stabilnosti. Programom za bolju regulativu Komisija pridonosi većoj usklađenosti politika.

KLJUČNI TRENDVI

- Europska unija **najveći je svjetski pružatelj službene razvojne pomoći** te je tako 2017. osigurala iznos od 75,7 milijardi EUR. Osim toga, ukupni omjer EU-ove službene razvojne pomoći i bruto nacionalnog dohotka (BND) iznosio je 2017. 0,5 % i time je bio znatno viši nego u slučaju većine ostalih donatora OECD-a, kao što su Kanada, Japan i Sjedinjene Američke Države. Švedska, Danska, Luksemburg i Ujedinjena Kraljevina ostvarili su cilj potrošnje u okviru službene razvojne pomoći u visini od 0,7 % svojeg BND-a (2017.).
- **Trgovinski odnosi sa zemljama u razvoju** sve su intenzivniji. Izvoz može pridonijeti otvaranju radnih mjesta u zemljama u razvoju i pomoći tim zemljama da dođu do strane valute potrebne za uvoz druge neophodne robe. Uvoz EU-a iz zemalja u razvoju više se nego udvostručio u razdoblju 2002.–2017.
- **Udio uvoza EU-a iz najslabije razvijenih zemalja** povećao se u razdoblju 2002.–2017. Međutim, ipak je samo 2,0 % sveg uvoza u EU u 2017. bilo iz 50 najslabije razvijenih zemalja. Tijekom proteklih nekoliko godina EU je ojačao svoju ulogu glavnog izvoznog tržišta za najmanje razvijene zemlje: njegov je udio u izvozu robe iz najslabije razvijenih zemalja porastao s 20,5 % u 2012. na gotovo 25 % u 2016., nakon čega slijede Kina (21 %) i Sjedinjene Američke Države (8,2 %).

- Pomoć zemljama u razvoju u jačanju njihovih **domaćih resursa** od presudne je važnosti. EU-ov pristup proračunskoj potpori zemljama partnerima prilagođen je radi boljeg promicanja ciljeva održivog razvoja, jačanja usredotočenosti politika država i osiguranja izgradnje kapaciteta boljom podrškom dobrom upravljanju i upravljanju javnim financijama, uključujući mjere za borbu protiv korupcije.
- **Preusmjeravanje poreznog** opterećenja s rada na okoliš može potaknuti zapošljavanje, smanjiti nejednakosti i ograničiti pritisak na okoliš. Udio poreza u području zaštite okoliša u ukupnim poreznim prihodima EU-a gotovo je nepromijenjen (6,8 % u 2002. i 6,1 % u 2017.).

GLOBALNO STANJE

U izvješću za 2018. o ciljevima održivog razvoja (Zaklada Bertelsmann i Mreža za rješenja za održivi razvoj) navedeno je da je šest država članica EU-a imalo više od 70 od ukupnih 100 bodova za cilj održivog razvoja br. 17. Tri su države članice EU-a među prvih 20 u svijetu.

EUROPSKA UNIJA 2030.

SADAŠNJI TRENDOVI U EU-U /AKO SVE OSTANE NEPROMIENJENO

Izazovi s kojima se Europa i svijet suočavaju postat će još složeniji, međusobno povezani i globalniji. Globalna partnerstva za iskorjenjivanje siromaštva i svi drugi ciljevi održivog razvoja postat će nužnost. Na međunarodnoj razini EU će stoga nastaviti promicati očuvanje i jačanje multilateralnog međunarodnog poretka na temelju pravila, čije su uporište Ujedinjeni narodi. To je nužan uvjet za osiguravanje sredstava provedbe. Europska unija nastavit će koristiti svoju trgovinsku politiku na temelju vrijednosti kako bi promicala održivi razvoj, uključujući društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, te će nastaviti snažno podupirati Svjetsku trgovinsku organizaciju. Primjerice, kako bi se poboljšali rezultati i posao podijelio na najučinkovitiji način, EU i njegove države članice koristit će se zajedničkim programiranjem i zajedničkom provedbom kao učinkovitim sredstvima za provedbu partnerstava za razvojnu suradnju. To znači da će zajedno određivati koji donator treba raditi u kojem sektoru. Osim toga, institucije i države članice EU-a nastavit će jačati svoja nastojanja za provedbu Akcijskog plana iz Addis Abebe, koji je globalni okvir za financiranje Programa održivog razvoja do 2030. i koji naglašava ulogu znanosti, tehnologije i inovacija. „Obzor Europa” sljedeći je program EU-a za istraživanja i inovacije (2021.–2027.), koji naglašava središnju ulogu međunarodne znanstvene suradnje za postizanje ciljeva održivog razvoja. Europska unija u povoljnom je položaju u pogledu većine obveza povezanih s financiranjem razvoja do 2030. U EU-u će se također promicati partnerstva za održivi razvoj.

MOGUĆNOSTI/POKRETAČI POZITIVNIH KRETANJA

Društvena uključenost i participativna politika, društveno odgovorno poslovanje / odgovorno poslovno ponašanje, bolja regulativa, obrazovanje, digitalizacija, umjetna inteligencija, nove tehnologije, istraživanja i inovacije, učinkovit prijenos tehnologije i razmjena znanja, promatranje Zemlje, obrazovanje, volontiranje, skupno financiranje (*crowdfunding*) i drugi oblici inovativnog financiranja, održivo financiranje, javno-privatna partnerstva, multilateralnost, otvorena i pravedna trgovina, razvojna pomoć.

RIZICI/POKRETAČI NEGATIVNIH KRETANJA

Geopolitička nestabilnost i prijetnje sigurnosti, gospodarski protekcionizam, nedostatak međunarodne suradnje, podrivanje postojećih multilateralnih institucija.

GLAVNE POLITIČKE INICIJATIVE

Europska unija surađuje s drugim partnerima skupine G20 i međunarodnim organizacijama u paktu skupine G20 s Afrikom radi poticanja ulaganja u afričke zemlje sudionice. EU će poduprijeti i trostranu suradnju, tj. oblike suradnje između dviju ili više zemalja u razvoju uz potporu razvijene zemlje ili multilateralne organizacije, kao važan alat za dopiranje do zemalja u razvoju i drugih dionika.

U okviru Europskog plana za vanjska ulaganja i njegova Europskog fonda za održivi razvoj predložen je proračun EU-a kao jamstvo za pokretanje i poticanje ulaganja u Afriku i njezino susjedstvo. Naglasak je na ugroženim zemljama, zemljama koje su pogođene sukobima i nasiljem, zemljama bez izlaza na more i najslabije razvijenim zemljama kojima je pomoć najpotrebnija. Cilj je Plana potaknuti privatna ulaganja i mobilizirati dodatna ulaganja u iznosu od 44 milijarde EUR do 2020.

„Finska kakvu želimo do 2050. – društvo posvećeno održivom razvoju” inovativna je inicijativa za uključivanje cijelog društva u provedbu ciljeva održivog razvoja. Kako bi se ostvarilo osam ciljeva za ostvarenje vizije društva do 2050., uspostavljaju se operativne obveze s upravnim sektorima i drugim društvenim subjektima, kao što su poduzeća, općine, organizacije, obrazovne ustanove i lokalni subjekti. Obveze moraju biti nove i mjerljive.

Latvijske lokalne vlasti i nevladine organizacije aktivno sudjeluju u projektima razvojne suradnje sa zemljama Istočnog partnerstva i srednjoazijskim zemljama – Moldavijom, Gruzijom, Ukrajinom, Kirgistanom i drugima. Latvijska udruga lokalnih i regionalnih vlasti pruža dugoročnu stručnu potporu planiranju proračuna partnerskih zemalja, pregovorima o vladi, sudjelovanju građana u donošenju odluka i promicanju poslovanja.

Transnacionalno trgovačko društvo za robu široke potrošnje Unilever od donošenja Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. snažno se zalaže za ciljeve održivog razvoja, a predsjednik uprave tog poduzeća član je interesne skupine glavnog tajnika UN-a za promicanje globalnih ciljeva. Unilever je 2016. sudjelovao u osnivanju Povjerenstva za gospodarstvo i održivi razvoj, čiji je rad kulminirao 2017. objavom ključnog izvješća „Bolje poslovanje za bolji svijet” na temu poslovnog modela djelovanja u području ciljeva održivog razvoja.

Cilj je Talijanskog saveza za održivi razvoj (ASviS) povećati osviještenost talijanskog društva, gospodarskih dionika i institucija i mobilizirati ih za važna pitanja Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. Savez okuplja više od 180 najvažnijih institucija i mreža civilnog društva, sveučilišta i poduzeća.

